Landamerkjamálin
Bústaðir - Laugarnes & Kleppur 1890-1891

Aðfnr. 1366, örk 9

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

www.borgarskjalasafn.is

Heimilt er að vitna í skjölin og skal þá geta uppruna þeirra.

Ljósmyndun þessara skjala var styrkt af Þjóðskjalasafni Íslands.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

No 2 Lagt fram í landsyfirdóminum 6. okt. 1890
Jón Jensson

No 4. framlagt í landsyfirdómi 6. júlí 1891
Thorsteinsson

Landamerkjamál

milli

Klepps- og Bústaða

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Franz Eduard Siemsen
sýslumaður í Kjósar- og Gullbringusýslu

Kunngjörir: Ár 1889 hinn 28 Júni var aukarjettur Kjósar- og Gullbringusýslu settur að Mýrarhúsum í Seltjarnarnesshreppi og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með undirrituðum vottum. Var þá tekið fyrir málið:

Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
kaupmanni H. Th. A. Thomsen
út af landamerkjum milli Klepps og Bústaða.

Af hendi Reykjavíkurbæjarstjórnar mætti málaflutningsmaður Páll Briem eptir umboði dags. 22. maí þ. á. er auðk. № 1, og hljóðar svo:

№ 1.

Útskrift
úr
gjörðabók bæjarstjórnarinnar í Reykjavík.

Ár 1888, fimmtudag 16. ágúst var fundur haldinn í bæjarstjórninni.

1. Samkvæmt ályktun á næsta fundi hafði meiri hluti bæjarstjórnarinnar riðið á merki milli Bústaða og Klepps og Laugarness, ásamt eiganda Bústaða kaupmanni H. Th. A. Thomsen. Hafði málspartar greint allmjög á um, hver örnefni þau sjeu, er landamerkjum eiga að ráða eptir gömlum skjölum og skilríkjum og sögn kun-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ugra manna. Bæjarstjórnin áliktaði að leita dóms og laga, til úrslita máls þessa, í einu hljóði. Formanni var falið að ráða málfærslumann í því skyni. —

Allir á fundi nema H. Kr. Friðriksson og Páll Þorkelsson.

Fundi slitið.

Halldór Daníelsson, Björn Jónsson, J. Jónassen, Jón Ólafsson, G. Þórðarson, Þórhallur Bjarnarson, Guðbr. Finnbogason, E. Th. Jónassen

Rjetta útskript staðfestir
Halldór Daníelsson.

Samkvæmt ofanskráðu veiti jeg hjermeð herra yfirrjettarmálfærslumanni Páli Briem umboð til að leita úrslita landamerkjadóms um landamerkj milli jarðanna Klepps og Bústaða í Seltjarnarneshreppi, og er allt sem herra Páll Briem gjörir í þessu efni jafn gilt og bindandi fyrir bæjarstjórnina eins og hún hefði gjört það sjálf.

Bæjarfógetinn í Reykjavík 22. maí 1889.
Halldór Daníelsson

Lagt fram í aukarjetti Kjósar og Gullbringusýslu 28. júní 1889
Franz Siemsen

og leggur fram [1]) stefnu, útg. 11. þ. m., með áritaðri birtingarvottorði og [3]) kæru til sáttanefndar, dags. 14. maí þ. á. með áritaðu vottorði um árangurslausa sáttatilraun.

Skjöl þessi auðk. № 2 og 3. og hljóðar svo:

№ 2.

Franz Siemsen

sýslumaður í Gullbringu og Kjósarsýslu

Kunngjörir: mjer hefur tjáð yfirrjettarmálflutningsmaður Páll Briem í Reykjavík fyrir hönd bæjarstjórnar Reykja-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vikur, að hann sje eptir árangurslausa sáttatilraun knúð-
ur til að höfða mál gegn Jóni bónda Ólafssyni á Bústöðum
leiguliða H. Th. A. Thomsens, kaupmanns í Reykjavík, út
af ágreiningi um landamerki milli eignarjarðar
Reykjavíkurbæjar, Klepps, og eignarjarðar nefnds kaupmanns
H. Th. A. Thomsens; Bústaða í Seltjarnarneshreppi.

Fyrir því stefnist hjer með nefndum Jóni bónda
Ólafssyni á Bústöðum til þess að mæta fyrir auk-
arjetti Gullbringu- og Kjósarsýslu, sem haldinn verður
í barnaskólahúsinu í Mýrarhúsum föstudaginn hinn
28. þ. m. kl. 1 e. h. til þess að sjá stjöl og skilríki í
rjett lögð, heyra menn nefnda í merkjadóm, nefna og
heyra nefnda menn úr dómi, hlýða á eiðspjöll dómenda,
sem og framburð vitna stefndra og óstefndra, vera við merkja-
göngu, heyra sókn sakar og rjettarkröfur, svara til sakar
og þola dóm um landamerki ofangreindra jarða
og greiðslu á málskostnaði að skaðlausu eða eptir
mati landamerkjadómsins.

Lögdagur er úr lögum numinn með tilskipun
3. júní 1796.

Til staðfestu er nafn mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Gullbringu- og Kjósarsýslu 11. júní 1889

Stefnugjald:
41 eyr —
fjörutíu og einn eyrir.
borgað
Franz Siemsen

Franz Siemsen
L. S.

Ár 1889 þann 11 Júnímánaðar höfum við undirrit-
aðir eiðsvarnir stefnuvottar í Seltjarnarneshreppi

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

birt framanritaða stefnu á heimili hins stefnda fyrir hinum stefnda sjálfum, Jóni bónda Ólafssyni á Bústöðum, er við fundum heima, þetta vitnum við með skírskotun til eiða þeirra er við höfum unnið og staðfestum með nöfnum okkar og innsiglum.

Ingjaldur Sigurðsson L. S. | Eiríkur Bjarnason L. S.

Stefnubirting 1 kr
mílupeningar " – 50 aur
Borgað 1 kr. 50 aur.
Eiríkur Bjarnason

Lagt fram á aukarjetti Kjósar og Gullbringusýslu 28. júní 1889
Franz Siemsen

№ 3.

Bæjarstjórn Reykjavíkur, sem er eigandi jarðarinnar Klepps í Seltjarnarneshreppi, heldur því fram, að landamerki milli nefndrar jarðar og jarðarinnar Bústaða, sem er eign kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Kaupmannahöfn, sjeu þessi: Frá Elliðaá þar sem Merkjalækur (er Thomsen nefnir Murtulæk) fellur í hana, eins og farvegur lækjarins ræður til upptaka og þaðan í svokallaða Þrísteina, sem einnig eru á landamerkjum Laugarness að vestan og tjeðra jarða Bústaða og Klepps að austan. Með því að hvorki Thomsen kaupmaður nje leiguliði hans á Bústöðum, Jón bóndi Ólafsson hafa viljað samþykkja þessi landamerki, vil jeg í umboði bæjarstjórnarinnar leyfa mjer að málast til, að yður, herra amtmaður

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

metti þóknast að kalla nefndan bónda Jón Ólafsson á Bú-
stöðum, sem löglegan umboðsmann landsdrottins á sátta-
fund ásamt mjer til þess að reyna að koma sáttum á
milli hans og mín, fyrir hönd bæjarstjórnarinnar, um
ofangreind landamerki.
Verði sáttum eigi á komið óska jeg málinu vísað
til merkjadóms.

Bæjarfógetinn í Reykjavík 14. maí 1889.
Virðingarfyllst
Hallór Daníelsson

Til
Amtmannsins yfir Suðuramtinu.

Í tilefni af framanskrifaðri kæru kallast bæjarfógeti Halldór Daníelsson og Jón bóndi Ólafsson á Bústöðum til sáttafundar sem haldinn verður á heimili undirskrifaðs miðvikudaginn hinn 22. Mai næstkomandi á hádegi.
Í sáttanefnd Seltjarnarneshrepps 15. Mai 1889
E. Th. Jónassen

Ár 1889 17 maímánaðar höfum við undirskrifaðir stefnuvottar í Seltjarnarneshreppi birt framanritaða stefnu bóndanum Jóni Ólafssyni á Bústöðum persónulega stöddum á Lambastöðum og sagðist hann antaka birtinguna eins og á sínu heimili þetta vitnum við í krapti unnins eiðs með undirskrifuðum nöfnum

Ingjaldur Sigurðsson		Eiríkur Bjarnason

Gjald fyrir birtinguna
1 kr Ein króna

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ár 1889 hinn 22. Mai var mál þetta tekið fyrir í sáttanefnd Seltjárnarneshrepps að báðum málspörtum persónulega viðstöddum. Sátt reyndist árangurslaus, var svo máli þessu eptir kröfu kærandans vísað til landslaga og rjettar. Kærandi mætti eptir umboði bæjarstjórnar Reykjavíkur.

E. Th. Jónassen

Lagt fram á sáttafundi h. 22. Mai 1889

E. Th. Jónassen

Lagt fram á aukarjetti Kjósar og Gullbringusýslu 28. júní 1889

Franz Siemsen

og óskar hann menn nefnda í dóm til að dæma mál þetta með sýslumanni. Eigandi Bústaða, H. Th. A. Thomsen, var persónulega mættur.

Dómarinn nefndi þá þessa menn í dóm:

1, Þórð Runólfsson á Móum
2, Gísla Gíslason á Leirvogstungu
3, Þorlák Guðmundsson í Hvammkoti
4, Guðmund Einarsson í Miðdal
5, Ingjald Sigurðsson á Lambastöðum
6, Þórð Guðmundsson að Neðri-Hálsi
7, Erlend Erlendsson á Breiðabólsstöðum
8, Halldór Jónsson í Þormóðsdal

Umboðsmaður stefnandans nefnir þessa menn úr dómi:

Ingjald Sigurðsson á Lambastöðum og
Guðmund Einarsson í Miðdal

Stefndi nefnir úr dómi:

Þorlák Guðmundsson í Hvammkoti og
Erlend Erlendsson á Breiðabólstöðum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

7

Dómurinn verður þá skipaður þessum mönnum auk sýslumanns:

Þórði Runólfssyni í Móum
Gísla Gíslasyni í Leirvogstungu
Þórði Guðmundssyni að Neðra-Hálsi og
Halldóri Jónssyni á Þormóðsdal.

Umboðsmaður stefnanda bað um skjöl málsins, No 1-3 sjer lagð. Ákveðið var, að dómarinn með málspörtum gangi á merkin þriðjudaginn hinn 23. n. m. og mæti menn að Bústöðum kl. 4 e. h.

1/1

Vottar: Frekar eigi fyrir tekið Málspartar
Ingjaldur Sigurðsson Rjetti slitið Páll Briem
Guðmundur Ólafsson Franz Siemsen H. Th. A. Thomsen

Árið 1889 hinn 23. júli var aukarjettur Kjósar- og Gullbringusýslu settur að Bústöðum í Seltjarnarneshreppi og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með vottum Guðm. Helgasyni og Guðna Einarssyni. Var þá tekið fyrir

Málið Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
kaupmanni H. Th. A. Thomsen
út af landamerkjum milli Klepps og Bústaða

Hinir útnefndu meðdómsmenn voru mættir, sem sje hreppstjóri Þórður Guðmundsson að Neðra-Hálsi, Þórður hreppstjóri Runólfsson í Móum, Gísli Gíslason í Leirvogstungu og Halldóri hreppstjóra Jónssyni í Þormóðsdal, og rituðu þeir í rjettinum undir svofelldan eiðstaf

No 4

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Vjer undirritadir, sem nefndir erum í landamerkjadóm til þess að dæma um landamerki milli Klepps og Bústaða, sverjum þann eið, að vjer skulum dæma mál þetta sem vjer vitum sannast og rjettast.

Svo sannarlega hjálpi oss guð og hans heilaga orð.

Í aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu hinn 23. júlí 1889.

Þórður Guðmundsson, Þ. Runólfsson G. Gíslason
Halldór Jónsson

Lagt fram í aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23/7 1889
Franz Siemsen

Af hendi stefnanda er mættur málfærslumaður Páll Briem en stefndi persónulega. Umboðsmaður stefnandans óskar að fá frest þann framlengdan sem ákveðinn var í aukarjetti 28. f. m. til merkjagöngu og átti að framfara í dag, með því hann vegna veikinda og annara starfa eigi hefði getað aflað allra þeirra upplýsinga, sem við þurfa í máli þessu. Stefndi mótmælir, að frestur þessi verði lengdur, og heimtar, að merkjaganga framfari nú eins og málsaðilum hefir komið saman um og óskar úrskurð um þetta efni. Dómendurnir uppkváðu því næst svofelldan úrskurð:

Þar sem við merkjagöngu er nauðsynlegt að báðir málspartar mæti með sín sóknar- og varnargögn, en stefnandinn eigi hefir nein skjöl í höndum og því hefir neitað að ganga á merkin í dag, en hefir óskað, að merkjagöngunni verði frestað til nákvæmar tiltekins tíma, þá kom dómendunum saman um að fresta merkjagöngu í þessu máli til seinasta þriðjudags í júnímánuði n. á. Merkjagangan hefst þá að

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bústöðum kl. 4 e. h.

Kostnaður allur, sem hefir leitt af því, að merkjaganga eigi hefir framfarið í dag, greiðist af stefnanda.

Franz Siemsen Þórður Guðmundsson
Þ. Runólfsson Halldór Jónsson
G. Gíslason

Mál þetta verður aptur fyrir tekið seinasta þriðjudag í júnímánuði n. á., og hefst þá merkjaganga að Bústöðum kl. 4. e. h.

Frekara eigi fyrir tekið

Vottar:	Rjetti sagt slitið	Málspartar:
Guðm. Helgason		Páll Briem
Guðni Einarsson	Franz Siemsen	H. Th. A. Thomsen.

13 Útskript af þessu vitnaskýrslur framm. liggi í málinu sub Nr. 7

~~Ár~~ 1890 hinn 23. júní var gestarjettur Kjósar- og Gullbringusýslu settur í bæ Ólafs Þorvaldssonar í Hafnarfirði og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með vottum Magnúsi Brynjólfssyni og Guðmundi Helgasyni. Var þá tekið fyrir sem fylgir:

Í rjettinum var mættur yfirrjettarmálafærslumaður Páll Briem og lagði fram:
1, Stefnu til vitnisins Ólafs Þorvaldssonar útg. 21 þ. m.
2, Stefnu til kaupmanns H. Th. A. Thomsens til að hlýða á vitnaleiðslu hjer í dag, dags. s. dag. Skjöl þessi auðk. Nr. 1 og 2 og hljóða svo:

Nr. 1.

Franz Siemsen
sýslumaður í Kjósar- og Gullbringusýslu

Kunngjörir: Mjer hefur tjáð málflutningsmaður Páll Briem í Reykjavík fyrir hönd bæjarstjórnar Reykja-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

víkur, að hann sje knúður til að fá vitni leitt, herra Ólaf Þorvaldsson í Hafnarfirði, til upplýsingar um landamerki milli Bústaða og Klepps í Seltjarnarneshreppi, sem mál hefur risið út af milli bæjarstjórnar Reykjavíkur og kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Reykjavík. Er vitnastefnbeiðandi mættur hjer sem gestur og óskar að vitnaleiðslan fari fram fyrir gestarjetti svo fljótt, sem verða má. Fyrir því stefni jeg með kvöldfresti að minnsta kosti herra Ólafi Þorvaldssyni í Hafnarfirði til þess að bera vitni um ofangreint málefni, að viðlögðum falsmálssektum, í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu, er haldinn verður á skrifstofu sýslunnar í Hafnarfirði næstkomandi mánudag hinn 23. þ. m. kl. 12 á hádegi, svo og staðfesta framburð sinn með eiði, ef krafizt verður.
Lögdagur er úr lögum numinn með tilskipun 3. júní 1796.
Til staðfestu nafn mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Kjósar- og Gullbringusýslu 21 júní 1890

Gjald 41 - fjörutíu og einn - eyrir
borgað
Franz Siemsen

Franz Siemsen
(L. S.)

Árið 1890 laugardaginn hinn 21 júnímánaðar höfum við undirritaðir eiðsvarnir stefnuvottar í Garðahreppi birt ofanritaða stefnu á heimili hins stefnda, hra Ólafs Þorvaldssonar í Hafnarfirði hjer í hreppi fyrir hinum stefnda sjálfum, er við fundum heima. Þetta vitnum við með skírskotun til eiða þeirra, er við höfum unnið, og staðfestum með nöfnum okkar og innsiglum.

Gjald 1 króna
borgað

Magnús Brynjólfsson
(L. S.)

H. Hildibrandsson
settur
(L. S.)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

11

Lagt fram í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23 júní 1890
Franz Siemsen

№ 2

Franz Siemsen

sýslumaður í Kjósar- og Gullbringusýslu

Kunngjörir: Þar sem málflutningsmaður Páll Briem í Reykjavík fyrir hönd bæjarstjórnar Reykjavíkur hefir tjáð mjer, að hann sjái sig knúðann til að leiða vitni til upplýsingar í máli, sem hann í umboði þeirrar bæjarstjórnar hefir höfðað gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen í Reykjavík útaf landamerkjum milli Klepps og Bústaða, þá er þeim kaupmanni hjermeð stefnt til að mæta í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu, sem haldinn verður á skrifstofu sýslunnar í Hafnarfirði næstkomandi mánudag h. 23 þ.m. kl. 12 á hádegi, til þess þar og þá að heyra framburð vitnis og eiðfestingu þess og að öðru leyti gæta rjettar síns í þessu efni.

Lögdagur er afnuminn með tilskipun 3. júní 1796.

Skrifstofu Kjósar- og Gullbringusýslu 21 júní 1890

Til staðfestu er nafn mitt og embættisinnsigli
Franz Siemsen
(L. S.)

Gjald 41-
- fjörutíu og einn eyrir
borgað
Franz Siemsen

Ár 1890, laugardaginn hinn 21 júnímánaðar höfum við undirskrifaðir eiðsvarnir stefnuvottar í Reykjavík birt framanritaða stefnu fyrir hr. D. Thomsen persónulega á heimili hins stefnda, föður hans, kaupmanns H. Th. A. Thomsens sem var fjarverandi. Þetta vottum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

við samkvæmt stefnuvottaeiði okkar með nöfnum okk-
ar og innsiglum.

Borgun 1kr. P. Pjetursson Jo. Bjørnsson
— ein króna — (L. S.) (L. S.)

P. P. Jo. B.

Lagt fram í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23. júní 1890
Franz Siemsen

ennfremur:
3, Vitnaleiðslu og áreið viðv. landamerkjum Klepps og Bústaða hinn 14 júní 1859,
4, Spurningar til vitnisins, dags. í dag. Skjöl þessi auðk. Nr. 3 og 4 og hljóða svo:

Nr. 3.

Sjá aðalmálið № 8

Nr 4.

Spurningar
til vitnisins Ólafs Þorvaldssonar í Hafnarfirði:
1, Hvað eruð þjer gamall?
2, Kannist þjer við framburð yðar fyrir aukarjetti Kjósar og Gullbringusýslu 14, júní 1859, er lesinn hefur verið upp fyrir yður, og að hann sje sannleikanum samkvæmur.

Reykjavík 23. júní 1890
Páll Briem

Lagt fram í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23. júní 1890
Franz Siemsen

og óskaði hann, að framburður vitnisins Ólafs Þorvalssonar hinn 14. júní 1859 verði lesinn upp fyrir honum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

og hinar framlögðu spurningar lagðar fyrir hann.
Mættur var í rjettinum yfirrjettarmálafærslumaður Guðlaugur Guðmundsson eptir umboði, dags. í dag, er auðk. Nr. 5 og hljóðar svo:

Nr. 5.

Eg veiti hjermeð cand. jur. Guðl. Guðmundssyni umboð mitt til þess að mæta fyrir mína hönd í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu í dag við vitnaleiðslu í merkjamáli milli Klepps og Bústaða og skal allt sem nefndur umboðsmaður minn í þessu efni fyrir mína hönd gjörir hafa sama gildi eins og eg hefði það sjálfur gjört.

Reykjavík 23 júní 1890
H. Th. A. Thomsen.

Fram lagt í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23/6 1890
Franz Siemsen

Biður hann þess getið, að hann álíti, að vitnaleiðsla þessi geti eigi löglega framfarið fyrir gestarjetti hjer, og geymir hann sjer rjett til að mótmæla gildi hennar fyrir landamerkjadóminum.
Vitnastefnandi krafðist þess, að vitnaleiðsla þessi færi fram hjer í dag.
Ákveðið var að hafa rjett þennan í skrifstofu sýslunnar, en þar sem vitnið Ólafur Þorvaldsson er rúmliggjandi, er rjetturinn settur á heimili hans.
Mætti þá í rjettinum Ólafur Þorvaldsson.
Fyrir vitnið voru lagðar spurningarnar á rskjalinu Nr. 4 og ennfremur lesnar upp spurningar til hans

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

í vitkjali Nr. 3 og framburður hans.
Vitnið svarar spurningunum á vitkjali Nr. 4 þannig:
að 1. spurningu: 79 ára að aldri.
— 2 — Vitnið kannast við, að framburður
þessi, sem dómarinn las upp fyrir því,
sje sannur í alla staði.
Vitnastefndi bað þessar gagnspurningar lagðar fyrir vitnið:
1, Hverjir sögðu vitninu, að hinn umgetni lækur hjeti
Mark- eða Merkilækur, og hefir vitnið eigi heyrt neitt
annað nafn á honum?
2, Er vitninu eigi kunnugt, að landið frá Markulæk, sem vitnið nefnir Mark- eða Merkjalæk út af
Gelgjutanga hafi, átalið af Kleppseigendum, verið notað við veiðina í Ár-ósunum eptir því, sem þörf var
á af vitnastefnanda eða föður hans.
=?
Þessum spurningum svarar vitnið þannig:
að 1. spurn. Guðmundur kaupmaður Pjetursson í Reykjavík, sem seldi vitninu Kleppinn, nefndi lækinn
Mark- eða Merkilæk og segir vitnið, að lækurinn hafi
almennt verið kallaður svo. Vitnið segist eigi hafa
heyrt hann nefndan öðru nafni.
að 2. spurn. Vitnið segir, að meðan það átti Kleppinn,
var D. Thomsen eigi orðinn eigandi að veiðinni í
Elliðaánum, og segist vitnið hafa notað land þetta
og enginn annar, en því sje alveg ókunnugt um
það eptir að það seldi Kleppinn. Vitnið bætir við,
að engin veiði hafi verið stunduð á vognum
nema kolaveiði af hans hendi.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Eptir löglegan undirbúning vann vitnið Ólafur Þorvaldsson lagaina eið að framburði þeim, sem hann hefir gefið fyrir rjetti í dag.

Frekara eigi fyrir tekið — Málspartar

Vottar — Rjetti slitið — Páll Briem

Magnús Brynjólfsson — Franz Siemsen — Guðl. Guðmundsson

Guðm. Helgason

Ár 1890 hinn 24 júní var merkjadómur Kjósar- og Gullbringusýslu settur að Bústöðum og haldinn af sýslumanni Franz Siemsen með meðdómsmönnum: Þórði Guðmundssyni, Þórði Runólfssyni, Gísla Gíslasyni og Halldóri Jónssyni. Var þá tekið fyrir málið

Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
kaupmanni H. Th. A. Thomsen
út af landamerkjum milli Klepps og Bústaða.

Mættir voru yfirrjettarmálfærslumaður Páll Briem, af hendi stefnanda og hinn stefndi persónulega. Var ákveðið að byrja merkjagönguna við Þórsteina.

Frekara eigi fyrir tekið

Rjetti slitið — Páll Briem

Franz Siemsen — H. Th. A. Thomsen

Þórður Guðmundsson. G. Gíslason. Þ. Runólfsson Halldór Jónsson.

Ár 1890 hinn 25 júní var merkjadómur Kjósar- og Gullbringusýslu settur á bæjarþingsstofunni í Reykjavík og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með meðdómsmönnum Þórði Guðmunds

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

syni, Þórði Runólfssyni, Gísla Gíslasyni og Halldóri Jóns-
syni. Var þá tekið fyrir málið:

Bæjarstjórn Reykjavíkur

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen

útaf landamerkjum milli Klepps og Bústaða.

Dómendur með málspörtum hafa í gær riðið á merki milli jarða þessara og kynnt sjer þau. Fyrirtekt málsins var frestað þangaðtil í dag eptir samkomulagi milli hlutadeiganda.

Af hendi stefnanda er mættur yfirrjettarmálfærslumaður Páll Briem. Stefndi er persónulega mættur.

Umboðsmaður stefnanda skilar aptur skjölum málsins Nr. 1-4 og leggur fram sókn í málinu, dags. í gær með 11 fskjölum. Skjöl þessi auðk. Nr. 5-16 og hljóða svo:

Nr. 5

Bæjarstjórn Reykjavíkur

gegn

H. Th. A. Thomsen

útaf landamerkjum Klepps og Bústaða.

Um leið og jeg skila aptur skjölum málsins, leyfi jeg mjer að leggja fram eptirfylgjandi skjöl, er fylgja hjer með.

1, Notarialgjörðir úr Reykjavík 15. júní 1869 um framburð Helga Eyjólfssonar um landamerki Klepps og Bústaða

2, Vitnaleiðslu um landamerki sömu jarða, er fram fór í gær fyrir gestarjetti Kjósar og Gullbringusýslu, ásamt áreið og vitnaleiðslu um sömu landamerki, er framfór fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringu-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

17

sýslu 14. júní 1859 svo og afstöðu-uppdrátt yfir landamerkin er þá var einnig gjörður.

3, Brjef H. Fr. A. Thomsens 3 júní 1882 til Laugarness og Klepps eigenda ásamt lýsingu á landamerkjum Bústaða.

4, Vottorð Jóhannesar Olsens og Jóhannesar Zöega dags. 21. s.m. með áritunarvottorði Páls Magnússonar dags. 22. s.m.

5, Vottorð Jóhannesar Oddssonar dags. 22. s.m.

6, Spurningar til vitnanna Jóhannesar Olsens, Jóhannesar Zöega, Páls Magnússonar og Jóhannesar Oddssonar.

7, Spurningar til vitnisins Einars bónda á Kleppi og Guðna Einarssonar.

8, Afstöðuuppdrátt af hinu umþrætta landi.

Eins og sjest á hinum framlagða uppdrætti, er jeg hef gjört svo sem jeg veit hann rjettastan til þess að skýra málstað minn, er jeg og mótpartinum samdóma um að hornmarkið milli Bústaða og Klepps að vestan sje Þrísteinar, en úr þeim tel jeg mörkin suðaustur í Marka- eða Merkilæk, er Thomsen vill kalla Mústulæk, og svo eptir honum, þangað til hann fellur í voginn fáa faðma fyrir utan Elliðaárkjaptana, þar á móti vill Thomsen fara í beina stefnu úr Þrísteinum á ská út í Gjelgjutanga, er hann kallar Geldingatanga. Myndar þrætulandið því stóra þríhyrnu meðfram sjónum.

Hvað Thomsen hefur fyrir sjer í því, að heimta þetta land undir Bústaði veit jeg ekki, enda mun hann ekki hafa við mikið að styðjast.

Það sem jeg hef fyrir mjer, er meðal annars

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

framburður Helga heitins Eyjólfssonar í Njörfa, er hann bar undir eiðstilboð fyrir notarialrjetti Reykjavíkur h. 15 júní 1859. Faðir Helga hafði búið í Bústöðum og þar hafði Helgi verið á ungdóms árum sínum og búið þar seinna í mörg ár. Þegar vitnisburðurinn var gefinn af Helga undir eiðstilboð var hann 85 ára gamall og gat því munað langt fram og kemur framburður hans alveg heim við það, sem jeg held fram.

Enn fremur hef jeg fyrir mjer framburð 4 vitna, er báru um merkin alveg samkvæmt því, sem jeg segi um þau, undir eiðstilboð fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu, er haldinn var á merkjunum h. 14 júní 1859. Eitt af vitnunum, Ólafur Þorvaldsson í Hafnarfirði hefur í gær staðfest framburð sinn með eiði fyrir gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu.

Þá legg jeg enn fremur fram vottorð þeirra Jóhannesar Olsens, Jóhannesar Zoëga og Páls Magnússonar og Jóhannesar Oddssonar, sem alveg koma heim við merki þau, sem jeg held fram og vona jeg, að hinum heiðraða rjetti gefist kostur á að heyra framburð þeirra í rjettinum ásamt framburði Einars bónda á Kleppi, er jeg hef talað við, og segir hið sama um merkin og notkun landsins, sem byjer á að dæma um, eins og hinir.

Jeg skýrskota til þessara vottorða og vona jeg að hinn heiðraði rjettur líti á það, hversu krafa Thomsens er fjarri öllum sanni og dæmi hann til að greiða Reykjavíkur bæjarstjórn, sem stefnanda þessa máls, kostnað málsins, sem að öllu samtöldu er ekki lítill.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

19

Jeg vil svo eigi að svo stöddu fara frekari orðum um málið; vottorðin sýna, hvernig málstaður minn er, og jeg vona að hann verði enn ljósari við vitnaleiðsluna fyrir rjettinum. Að öðru leyti geymi jeg mjer rjett til að færa það fram hjer eptir, sem jeg álít þörf á og með skírskotun til þess, sem jeg hef tekið fram gjöri jeg mínar

Rjettarkröfur:

1. Að landamerki Bústaða og Klepps verði ákveðin úr Þrísteinum suðaustur í upptökin á Markalæk, er Thomsen kallar Murtulæk, og eptir farveg lækjarins þangað til hann fellur í Elliðaárvog skammt fyrir utan Elliðaárkjaptana

2. Að eigandi Bústaða, kaupmaður H. Th. A. Thomsen verði skyldaður til að greiða stefnanda sanngjarnlegan málskostnað eptir mati merkjadómsins.

Legg jeg svo málið í dóm með fyrirvara.

Reykjavík 24. júní 1890.

Virðingarfyllst

Páll Briem

Til

Dómsins um landamerki Bústaða og Klepps.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 26. júní 1890.

Franz Siemsen

Nr. 6.

Vilhjálmur Finsen

Cancelliráð, Landfógeti yfir Íslandi,

Bæjarfógeti og Notarius publicus í

Reykjavíkur bæ

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Kunngjörir: að ár 1859, miðvikudaginn hinn 15. júní, var hinn reglulegi Notarius publicus í Reykjavíkurbæ Cancelliráð V. Finsen, með vottum Th. Bjarnasyni og Ásmundi Sigurðssyni, tilstaðar í bænum Grjóta, tilheyrandi Helga Eyólfssyni, til þess eptir beiðni málaflutningsmanns J. Guðmundssonar í brjefi í dag, að leggja fyrir tjeðann Helga Eyólfsson ýmsar spurningar, áhrærandi landamerki jarðarinnar Klepps í Seltjarnarneshreppi. Ofanneft brjef var framlagt undir No. 1 svolátandi:

No 1

„Í gær gekkst eg, vegna sameiganda Laugarness og Klepps, fyrir vitnaleiðslu fyrir þingvitnarjetti að Bústöðum um landamerki jarðarinnar Klepps að sunnanverðu, eða svo langt Kleppsland næði suðureptir, í því skyni að hafa þetta þingvitni til styrkingar í máli því, er kaupmaður Th. A. Thomsen hefir höfðað á hendur sameigendunum, útaf beitu tekjurjetti fyrir tilteknu svæði af Klepps landi, hverju máli þeir hafa nú skotið til hins konunglega yfirdóms."

Gamalmennið Helgi Eyólfsson í Grjóta, sem hefir búið bæði á Kleppi og á Bústöðum, næstu jörð fyrir sunnan, hafði lofað mjer að mæta ótilkvaddur við þingvitnarjettinn í gær, nú þegar til átti að taka, var hann lagstur veikur, og liggur nú í rúminu. Af því vitnisburður þessa manns í tjeðu máli er mjög svo merkilegur og áríðandi, er hann er fjörgamall svo eigi má vita á hverri stundu hans

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

kunni að missa við, þá leyfi jeg mjer hjermeð að biðja yður herra Cancelliráð! þegar í dag að taka, sem notarius publicus, vitnisburð hans, áhrærandi fyrrgreint málefni, og er auk hinna vanalegu spurninga um aldur hans, og hve mörg ár hann hafi búið á Bústöðum og Kleppi, og hve langt sje síðan, einkum áhrærandi eptirfylgjandi atriði, er jeg óska að þjer takið skýrslu hans og vitnisburð um:

1) Hver sje landamörk jarðarinnar Klepps að sunnanverðu; eða hve langt Klepps landi nái suðureptir.
2) Hvort hann hafi heyrt skipt nokkrum vafa eða mótmælum um þau landamerki, er hann tilgreinir, einkum niður við voginn, þar sem Marklækur fellur út í Árkjaptana.
3) Að hann lýsi, að því sem hann getur, eða man, Marklæk eða Merkjalæk, einkum þar og þar í kring sem hann fellur til sjáfar, og hvort þar í nánd sje um annan læk að villast.
4) Að hann greini frá því, hvort tangi sá í Kleppslandi, sem skagar austur í voginn, skammt fyrir norðan Marklæk, hafi nokkru sinni, svo hann viti eða þekki, verið nefndur öðru nafni en Gelgjutangi.

Að síðustu vildi jeg biðja hann spurðann um, hvort hann væri eigi fús á að staðfesta með eiði þann framburð sinn, er hann ber fram fyrir yður um hjer aðlútandi atriði, ef hann kæmist aptur til heilsu, og ef þess yrði þá krafist.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Reykjavík, 15 júni 1859

med virdingu
Jón Gudmundsson

Til
Herr Notarius publicus í Reykjavík.

Framlagt vid Notarialgjörd í Reykjavík, 15 Júni 1859
V. Finsen.

Málaflutningsmadur J. Gudmundsson var mættur.

Helgi Eyólfsson var tilstadar, liggjandi í rúminu, en hefir ~~þó klædst í dag~~; sjest hann, ad gefnu tilefni í ljósi, ad hann væri med fullri rænu og rádi til ad svara þeim umrøddu spurningum; kvadst hann vera löglega 85 ára ad aldri og segist hafa farid ad Búðstödum í Seltjarnarneshreppi med foreldrum sínum, þegar hann var 20 ára ad aldri, og dvaldist hann þar í 6 ár; þá fór hann ad Hvammkoti og var þar í 12 ár; þadan fór hann ad Kleppi og bjó þar 1 ár og þvínæst aptur ad Búðstödum og bjó þar í 7 ár. Ad ödru leyti gaf hann svolátandi svör til hinna framsettu spurninga, eptir ad þær höfdu, hver um sig, verid lesin skýrt upp fyrir honum úr hinu framlagda brjefi:

1859
85
1774

til 1^sta^ Spurningar: Svar: Kleppsland nær sudur ad Marklæk; þetta veit hann eptir því, sem hefir almennt heyrt talad, og veit hann ekki til ad neinn vafi hafi nokkurntíma á því verid; úr Marklæk eru landamerkin uppí Þrísteina.

til 2^ar^ Spurningar: Svar: Nei;

til 3^iu^ Spurningar. Svar: Á þeim stad er ekki um

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

23

neinn annan læk ad villast; Marklækur rennur úr Sogunum ofaní jardföllin, og þadan úti Ellidaár voginn nedan til vid hálmana, nordan undir Melshorni.

til 4du Spurningar. Svar: Nei.

Ad sídustu ljet Helgi Eyólfsson, ad gefnu tilefni, í ljósi, ad hann sje fús á ad stadfesta med eidi þenna sinn framburd, eins og hann nú var fyrir honum upplesinn úr bókinni, ef þess yrdi krafist.

Framanskrifad var upplesid og vidurkennt rjett bókad.

Frekara var ei ad fyrirtaka. Gjördinni lokid.

V. Finsen

Jón Gudmundsson. Th. Bjarnason A. Sigurdsson

Til stadfestu undir minni hendi og embættisinnsigli

V. Finsen

(L. S.)

Borgun fyrir notarial-
gjördina - - - 80ß
stadfesting á þessari
úteskript - - - 20
1rd 4ß

- einn ríkisdalur 4ß
V. F.

No 9

Lagt fram í hinum kgl. yfirdómi á Íslandi, dag 20 júní 1859

V. Finsen

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25 júní 1890
settur

Franz Siemsen

Nr. 7

Lagt fram í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890
Franz Siemsen

sjá rjettarhald 23 júní 1890

Nr. 8

Páll Melsted

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Settur sýslumaður í Kjósar og Gullbringusýslum
Kunngjörir: að ár 1859 þriðjudag 14. Júní var Kjósar og Gull-
bringusýslu aukahjeraðsrjettur settur og haldinn að Bústöð-
um, af hinum setta sýslumanni í tjeðum sýslum
Páli Melsteð í viðurvist undirskrifaðra votta til þess
eptir beiðni Landsyfirrjettar Procurators Jóns Guðmundssonar,
að fyrirtaka áreiðargjörð og vitnaleiðslu á landamerki
jarðarinnar Klepps að sunnanverðu. Dómarinn framlagði
stefnu til þessarar áreiðargjörðar og vitnaleiðslu dagsetta
31. Maí þ.á. undir sinni hendi og embættisinnsigli,
áteiknaða um löglega birtingu fyrir hinum stefnda kaup-
manni H. Th. A. Thomsen í Reykjavík. Stefnan er þannig
hljóðandi:

Páll Melsteð

settur sýslumaður í Kjósar og Gullbringusýslum
Gjöri vitanlegt: að sameigendur jarðanna Laugarness
og Klepps, sem hafa áfríað fyrir yfirdóminn þessarar
sýslu aukarjettardómi frá 12. nóv. f. árs, í máli er eigandi
Laxveiðarinnar í Elliðaánum kaupmaður H. Th. A.
Thomsen í Reykjavík, er einnig á jörðina Bústaði,
sem liggur næst fyrir sunnan Klepp, hefir gegn þeim
höfðað útaf beitutekjurjetti fyrir svæði því vestantil í
Elliðaárvognum, er liggur milli örnefnanna Merki-
lækjar og Gelgjutanga — hafa tjáð mjer hversu þeir
finni sig knúða til að stefna til áreiðargjörðar og taka
þar að lútandi þingsvitni, til þess að framlagt verði
fyrir hinum kgl. yfirdómi í tjeðu máli, um það, að
þetta svæði, er nú var nefnt, liggi eins og stefnend-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

unnir meina, fyrir landi jardarinnar Klepps, eda med ödrum ordum, ad land þeirrar jardar nái inn med vognum, alt sudur til svo nefnds Merkilækjar eda Marklækjar, þar sem lækur þessi fellur út í Voginn eda Árkjaptana.

Fyrir því stefni jeg nú, med lagafresti, fyrnefndum eiganda laxveidarinnar í Ellidaánum og jardarinnar Bústada í Seltjarnarneshreppi, kaupmanni H. Th. A. Thomsen í Reykjavík til þess ad mæta fyrir aukahjeradsrjetti Gullbringusýslu, þridjudaginn 14. júní mán. 1859, fyrst um dagmálabil á sjálfum þrætustadnum inn vid Ellidaár voginn eda Árkjaptana ad vestanverdu, til þess ad sjá löglega áreidargjörd framfara á landamerki jardanna Klepps og Bústada, og þar yfir gjördan uppdrátt eda afstödumálverk, en sídan, ad áreidargjördinni aflokinni, fyrir þingsvitnarjetti, sama dag er haldinn verdur í þingstofu Reykjavíkur bæjar á þeim tíma dagsins er nákvæmar verdur um samid og ákvedid um lok áreidargjördarinnar, til þess ad heyra þar framburd vitna, stefndra og ástefndra, eptir framlögdum spurningum og uppkornum af vitnastefnanda, um þau landamerki sem haldin hafa verid og enn sje haldin milli jardanna Bústada og Klepps, og til ad heyra vitnin stadfesta þann framburd sinn med eidi. —— Lögdagslegging er aftekin med tilskipun 3. Júní 1796.

Stefnu þessari sem út er gefin í skrifstofu Kjósar- og Gullbringusýslu, Reykjavík 31 maí 1859, er til stadfestu undir mín hönd og embættisinnsigli.

P. Melsted

L.S.

(L. S.)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ár 1859 þriðjudaginn 31. Maí höfum við undirskrifaðir stefnuvottar hjer í Reykjavíkur bð birt þessa stefnu kaupmanni H. Fr. A. Thomsen í Reykjavík persónulega í hans Krambúðarhúsi kl. 4. e. m.

Þetta vitnum við í krafti okkar aflagða stefnuvotta eiðs með nöfnum og Signetum.

C. P. Steenberg (L. S.) Fr. Bjarnason (L. S.)

Stefnubirting: 36 — þrjátygi og sex skild.
Fr. B.

Að framanskrifaðir menn C. P. Steenberg og Fr. Bjarnason sje eiðsvarnir stefnuvottar í Reykjavíkurbæar umdæmi, vottast hjermeð

Skrifstofu Bæarfógeta í Reykjavík, 14. Júní 1859
Borgun 12ß — tólf skild. V. F.
V. Finsen (L. S.)

lagt fram í Aukarjetti að Búlstöðum 14. Júní 1859
P. Melsted

Ár

Dómarinn ásamt með sínum tilkvöddu vottum, samt Procurator Jón Gudmundsson mættu aflíðandi dagmálum í dag inn við Árkjæptana, og biðu þar kaupmanns H. Fr. A. Thomsens, eða þess er hann sendi af sinni hendi, meir en eina klukkustund, skoðuðu þar landslagið og settu það á sig svo nákvæmlega sem þeim er unnt, og bjó rjetturinn þar til uppdrátt yfir landslagið með vognum sem Elliðaárnar renna í, og yfir útfall þeirra í sjóinn,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

samt yfir læk þann er þeir viðstöddu meinu kalla Marklæk eða Merkilæk; hver uppdráttur var nú í rjettinum lagður fram og áteiknaður. Vitnin Guðrún Pálsdóttir, Einar Einarsson múrari, Guðni Einarsson, samt Ólafur Þorvaldsson, sem öll voru góðviljuglega mætt og án stefnu, voru tilstaðar niður hjá þeim svokallaða Mark- eða Merkilæk og litu þar yfir landslagið til beggja hliða til að átta sig á því og kynna sjer hvað eina.

Þessi vitni óskaði Procurator Jón Guðmundsson, sem Kleppseigandanna og sjálfs síns vegna mætir, að yrðu yfirheyrð eptir þeim spurningum sem hann ætlar sjer hjer fram að leggja. Og þar eð hinn stefndi hvorki mætir nje lætur mæta, svo óskar vitnastefnandinn að vitnaleiðslan fari hjer nú þegar fram á staðnum, um hvað rjetturinn ekki finnur ástæðu til að neita honum, jafnvel þó í stefnunni hafi verið gjört ráð fyrir að vitnaleiðslan fari fram í dag í þinghúsi bæarins eptir nákvæmara samkomulagi millum vitnastefnanda og hins stefnda.

Því næst lagði vitnastefnandinn fram spurningar til vitnanna dagsettar í dag, þannig látandi:

„Spurningar

til vitnanna Guðrúnar Pálsdóttur, Einars Einarssonar og Guðna Einarssonar.

1. Eruð þjer gamall (gömul)?
2. Hafið þjer á fyrri árum yðar átt heimili hjer á Seltjarnarnesi nálægt jörðunni Kleppi? Hvar? Hve lengi? Eru mörg ár síðan?
3. Hvað heyrðuð þjer þá sagt eða vissuð til um

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

landamerki jardarinnar Klepps að sunnanverðu, eða um það, hve langt að land jardarinnar Klepps nær suður eptir?

4. Hafið þjer fyrr eða síðar heyrt þessi landamerki vefengd eða önnur vera haldin?

5. Er ekki lækurinn sem þjer sáuð í dag í viðurvist rjettarins, og sem fellur niður í botninn á Ártkjöpt-unum norðan undir háa melnum, sá sami Marklækur eða Merkilækur, sem þjer hafið heyrt og vitað haldinn sem landamerki Klepps að sunnanverðu?

Reykjavík 14. Júní 1859

Jón Guðmundsson

Lagt fram fyrir aukarjett að Bústöðum 14da Júní 1859

P. Melsteð

1. Mætti þá fyrst fyrir rjettinum vitnið Guðrún Páls-dóttir, ekkja, í Skildinganesi, áminnt um helgi eiðsins og að bera sannleikanum vitni, svarar hún nú til þeirra upplesnu spurninga þannig:

ad 1. 48 ára gömul.

ad 2. Já. Eg átti heima hjer á Bústöðum í ellefu ár hjá föður mínum Páli Eyvindssyni bónda í Bústöðum, og síðan eg fór hjeðan eru 22 ár.

ad 3. Eg heyrði ekki annars getið um það, en að Klepps land næði að svokölluðum Marklæk.

ad 4. Nei.

ad 5. Jú.

Upplesið, ratihaberað, vikið frá rjetti.

2. Vitnið Einar Einarsson múrari kallaður inn fyrir

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

rjettinum, áminntur um að bera sannleikanum vitni, framber:
ad 1. 43 ára.
ad 2. Já í Laugarnesi, þar var jeg 7 ár sem smaladreng-
ur, síðan eg fór þaðan eru 24 ár.
ad 3. Eg heyrði aldrei um annað talað en að land
Klepps næði að þeim læk, sem við stóðum hjá í
dag, sem kallaður er Marklækur.
ad. 4. Nei. og hefi eg þó altaf síðan átt heima í Reykja-
vík og er kunnigur hjer innum þetta landslag.
ad 5. Jú.
Upplesið, ratihaberað, vikið frá rjettinum.
3./ Vitnið Guðni Einarsson innkallaður og áminntur
um að bera sannleikanum vitni, framber:
ad 1. 38 ára
ad 2. Já hjer á Bústöðum í 12 ár, og síðan eg fór það-
an eru 24 ár; síðan hefi jeg verið í Reykjavík
og kunnugur hjer innum.
ad 3. Að þessum Marklæk sem við komum að í dag.
ad 4. Ekki nema af Ditlev heitnum Thomsen, hann
þóttist eiga í þennan Gelgjutanga sem hann kall-
aði.
ad 5. Jú.
Upplesið, ratihaberað, dimissus.
Eptir ósk vitnastefnandans voru síðan þessi 3 vitni,
Guðrún, Einar, Guðni, aðspurð: hvort þau hefðu heyrt
tanga þann í Kleppslandi, skammt fyrir norðan
Marklæk, nokkru sinni nefndan annað en Gelgju-
tanga? Svara þau þartil: að þau hafi ekki

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

heyrt hann kalladan annad en Gjelgjutanga; nema hvad vitnid Gudni Einarsson segist hafa heyrt Ditlev heitinn Thomsen kalla hann Geldingatanga og engan annan.
Dómarinn spurdi, eptir ósk vitnastefnandans, þessi 3 vitni ad, hvort þau treystu sjer til ad stadfesta framburd sinn med lagaina eidi, og svörudu þau hiklaust já til þess.
Upplesid, játad rjett bókad, vitnin viku frá rjetti.

Þessu næst mætti fyrir rjettinum Ólafur Þorvaldsson hreppstjóri í Hafnarfirdi, og tilhlýdilega áminntur um sannsögli og eid, svarar hann til þeirra framlögdu og upplesnu spurninga, er svo voru hljódandi

Spurningar

til hreppstjóra Ólafs Þorvaldssonar í Hafnarfirdi.

1./ Erud þjer gamall?
2./ Eru mörg ár sídan þjer keyptud jördina Klepp, og áttud þjer hana í mörg ár?
3./ Bjuggud þjer þessi árin á Kleppi?
4./ Med hvada landamerkjum ad sunnanverdu var jördin ydur seld, eda hvad langt sudureptir var ydur sagt ad Kleppsland nædi, og hver landamerki ad sunnanverdu hjeldud þjer á medan þjer vorud þar?
5./ Var nokkur vafi, svo þjer vissud eda heyrdud um þessi landamerki, eda var nokkrum mótmælum hreift um þau af hendi næsta jardeiganda, á medan þjer vorud á Kleppi, eda áttud þá jörd. Eda vissud þjer eda heyrdud fyr eda sídar nokkurn vafa um þau landamerki?
6./ Er ekki lækurinn, sem þjer sáud í dag í vidur-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

víst rjettarins, og sem fellur niður í botninn á Ár-
kjópstunum norðanmundir hráa melnum, sá sami Mark-
lækur eða Merkilækur, sem sjer hjeldud og vissud haldinn,
sem landamerki Klepps að sunnanverðu?

Reykjavík, 14. Júní 1869
Jón Guðmundsson

Lagt fram fyrir aukarjetti að Bústöðum 14 júní 1869
P. Melsted
"

Þannig:
ad 1. 47 ára.
ad 2. Síðan eru 17 ár, en 15 síðan eg seldi.
ad 3. Þessi 2 ár sem eg átti Kleppinn bjó jeg þar.
ad 4. Mjer var seld jörðin Kleppur með landamerkjum frá
þessum Marklæk og uppí Þríteina, og með þeim sömu
seldi Kleppinn frá mjer aptur, og þessi landimerki
að sunnanverðu hjelt jeg meðan eg var á Kleppi.
ad 5. Nei enginn. Þar um var alls enginn vafi og enginn
mótmælum hreift.
ad 6. Jú. Það er sá sami lækur sem jeg hjelt vera land-
amerkjalæk, eða heyrði vera landamerki Klepps að
sunnanverðu.

Rjetturinn spurði, eptir ósk vitnastefnandans vitnið að,
hvað það hefði heyrt nefndan þann tanga sem skag-
ar austur í voginn nokkuð fyrir norðan Marklæk, gegnt
Árbæarhöfða, og svarar vitnið þar til, að það hafi aldrei
heyrt hann kallaðan annað en Gelgjutanga.

Framburður þessi var vitninu síðan upp-
lesinn, og kvaðst það fúst á að staðfesta hann með

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

eidi hvenær sem krafizt yrdi.

Að svo stöddu kvedst vitnastefnandinn ekki óska að vitni þau, sem nú hafa verið yfirheyrð, verði tekin á eið, þareð mótpartinum hafi ekki mætt.

Vitnastefnandinn óskaði útskriptar af því sem fram hefði farið hjer í rjettinum.

Því næst var rjettinum sagt slitið og bókin undirskrifuð.

P. Melsted Jón Guðmundsson

o/s. vottar

Guðjón Jónsson Gísli Ólafsson

handsalað.

Þessu til staðfestingar er nafn mitt og embættisinnsigli

P. Melsted

o/s.

Lagt fram í hinum kgl. yfirdómi á Íslandi 20 júni 1859

V. Finsen

settur

Borgun

Vitnaleiðslan „ 64 s

Útskriftin „ 72

Staðfesting oginnsigli „ 20

= 1 - 60 s

Einn ríkisdalur sextygi skild. R. M.

brþ. P. Melsted

o/s.

Lagt fram í gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 23. júni 1890

Franz Siemsen

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júni 1890

Franz Siemsen

No 9. (Afskrift af yppbotum)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

fylgir hjermeð.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25 júní 1890.

Franz Siemsen

Nr. 10.

Samkvæmt landamerkjalögunum af 17da marsmánaðar þ. á. ber hverjum jarðareiganda að skrá setja nákvæma lýsing á landamerkjum jarðar sinnar eins og hann veit þau rjettust.

Af þessum ástæðum leyfi jeg mjer sem eigandi jarðarinnar Bústaða í Seltjarnarneshrepp að senda yður lýsingu á landamerkjum þessarar jarðar, til þess að þjer, sem eigendur að landi á móts við mig, með áteiknun yðar látið í ljósi að lýsingin sje rjett, að svo miklu leyti sem landamerki jarðar yðar, Laugarnes og Klepps snertir.

Reykjavík 3a d. júním. 1882

H. Th. A. Thomsen

Til

Laugarnes og Kleppseiganda.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890

Franz Siemsen

Nr. 11.

Lýsing á landamerkjum Bústaða

liggjandi í Seltjarnarneshrepp, Gullbringusýslu.

Úr Blesugróf í hádegisskurð, sem liggur fyrir sunnan Bústaðabæ; þaðan í Lónatjörn. Úr Lónatjörn í Klofnings-steina; þaðan og í stein þann, sem stendur fyrir vestan og sunnan Bústaðaborg; þaðan í Bústaðaborg. Úr Bústaðaborg sjónhending í þristeina; þaðan í Geldingatanga og svo með sjónum og suðuránni (vesturánni) upp að Skoran

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hyl, stóra fossinn í suðuránni, líka kallaður Stórihylur.
Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen

Nr. 12.

Vjer undirritaðir Jóhannes Zoëga og Jóhannes Olsen, sem báðir erum 67 ára að aldri og fæddir og uppaldir í Reykjavík, vottum hjermeð, að vjer höfum heyrt gamla menn segja, án þess að þar ljeki nokkur tvímæli á, að Markalækur, sem kaupmaður Thomsen kallar Murtulæk, en sem gamlir menn áður kölluðu því nafni, og fellur í sjóinn fáa faðma fyrir utan Elliðaárkjaptana, ræði landamerkjum milli Bústaða og Klepps, og sömuleiðis vottum vjer, að eldri menn töldu Klepps land ná að minnsta kosti í þrísteina og úr þeim í Markalæk.

Reykjavík 21. júní 1890
Jóh. Olsen. J. Zoëga

Hið sama votta jeg undirritaður Páll Magnússon um ofangreind landamerki

Reykjavík 22. júní 1890
Páll Magnússon

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen

Nr. 13.

Jeg undirritaður Jóhannes Oddsson, sem er 61 árs að aldri og hef búið á Bústöðum í Seltjarnarneshreppi í 18 ár nefnilega frá 1860 til 1867 og 1871 til 1882 votta hjermeð, að jeg hjelt landamerki Bústaða og Klepps í Markalæk, sem jeg einnig heyrði einkum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Thomsen kalla Murtulæk og fellur í sjóinn frá fadma fyrir utan Ellidaárkjaptana, og úr Markalæk í Þrísteina, og vardi Einar bóndi á Kleppi að þessum merkjum.

Þetta vottord, er jeg reidubúinn að staðfesta með eidi ef krafist verður.

Reykjavik 22. júni 1890

Jóhannes Oddsson

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júni 1890

Franz Siemsen

No 14

Spurningar

til vitnanna Jóhannesar Olsens, Jóhannesar Zoëga, Páls Magnússonar og Jóhannesar Oddssonar allra í Reykjavík.

Kannast vitnið við hið framlagða vottord, sem undirskrifað er með nafni þess, og að efni þess og innihald sje sannleikanum samkvæmt að því er vitnið bezt veit?

Reykjavík 24. júní 1890

Páll Briem

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890

Franz Siemsen

No 15.

Spurningar

I til vitnisins Guðna Einarssonar í Reykjavík.

Kannast vitnið við framburð, sem fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu, 14. júní 1857, og að framburður hans sje sannleikanum samkvæmur?

II til vitnisins Einars Bjarnasonar, bónda á Kleppi.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1. Hvað er vitnið gamalt?
2. Hvað heitir lækurinn, sem rennur úr Sogunum austur í Elliðaárvoginn rjett fyrir utan Elliðaárkjaptana og hverja man vitnið að hafi kallað lækinn svo?
3. Hefur vitnið heyrt að Kleppsland næði að þessum læk
4. Hefur vitnið notað landið frá Gelgjutanga og inn að Þóristeinum og umtöluðum læk.

Reykjavík 24. júní 1890
Páll Briem.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen.

№ 16 (Afstöðuuppdráttur)
fylgir hjer með.
Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen

Því næst óskar hann, að vitnaleiðsla fari fram hjer í dag í málinu.
Mætti þá í rjettinum vitnið Jóhannes Olsen. Vitni þessu var sýnt skjal Nr. 12, sem var upplesið fyrir því, kannast það við að hafa með-undirritað það og vera fúst á að staðfesta framburð þann, sem það inniheldur með eiði ef yrði krafizt. Málspartar fráfjellu eiðfestingu vitnisins. Stefndi bað vitnið spurt að því, hvort vitnið hafi heyrt að merkin milli Kleppsland og Bústaða væri úr Þóristeinum og í upptökin á Marka- eða Murtulæk eða í Lækjarmynnið.
Þessu svarar vitnið þannig að það hafi eigi heyrt um-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

að, en að merkin væru úr Þrísteinum og í upptök lækjarins og svo rjeði lækurinn mörkum ofan í sjó. Þennan framburð sinn vill vitnið einnig staðfesta með eiði, ef þess yrði krafizt.
Málspartar fráfjellu eiðfestingu vitnisins.
Uppl. staðfest, vitnið vjek úr rjetti.
Mætti þá í rjettinum vitnið Jóhannes ~~Olsen~~ Zoëga.
Vitninu var sýnt rskjal Nr. 12 og það upplesið fyrir því. Kannast það við, að hafa með-undirritað það, og er fúst á að staðfesta framburð þann, sem það inniheldur, með eiði, ef þess yrði krafizt. Málspartar fráfjellu eiðfestingu vitnisins.
Stefndi bað þessa spurningu einnig lagða fyrir þetta vitni: hvort vitnið hafi heyrt, að merkin milli Kleppslands og Bústadalands væru úr Þrísteinum og í upptökin á Merkja- eða Murtulæk eða úr Þrísteinum og í lækjar-mynnið. Vitnið svarar þessu þannig, að það hafi heyrt að línan væri úr Þrísteinum og í Merkjalæk og svo niður með honum, en vitnið veit eigi hvar í Merkjalæk línan gangi. Vitnið vill staðfesta þennan framburð með eiði, ef þess yrði krafizt. Málspartar fráfjellu eiðfestingu vitnisins. Uppl. staðf. vitnið vjek úr rjetti.
Mætti þá í rjettinum vitnið Páll Magnússon.
Vitninu var sýnt rskjal Nr 12 og það upplesið fyrir því. Það kannast við að hafa meðundirritað það og er reiðubúið til að staðfesta framburð þann, sem það inniheldur, með eiði, ef þess yrði krafizt.
Stefndi bað þessa spurningu einnig lagða fyrir þetta vitni: hvort vitnið hafi heyrt, að merkin milli Kleppslands- og

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bústaðalands væru úr Þrísteinum og í upptökin á Merkja- eða Murtulæk eða úr Þrísteinum og í lækjar-mynnið. Vitnið svarar þessu þannig: að það hafi heyrt að merkin væru í lækinn úr Þrísteinum og að hann rjeði merkjum ofan í sjó fram.

Málspartar fráfjellu eiðfestingu vitnis þessa. Uppl. staðf. vitnið vjek úr rjetti.

Mætti þá í rjettinum vitnið Johannes Oddsson.

Vitninu var sýnt rjskjal Nr. 13 og það upplesið fyrir því. Það kannast við að hafa undirritað það og er reiðubúið til að staðfesta framburð þann, sem það inniheldur, með eiði ef þess yrði krafizt.

Stefndi bað þessa spurningu einnig lagða fyrir þetta vitni: hvort vitnið hafi heyrt, að merkin milli Kleppslands og Bústaðalands væru úr Þrísteinum og í uppptökin á Merkja- eða Murtulæk, eða úr Þrísteinum og í lækjar mynnið? Vitnið svarar þessari spurningu þannig, að það hafi heyrt að lækurinn rjeði mörkum.

Stefndi bað ennfremur þessa spurningu lagða fyrir vitnið: Af hverjum hefir vitnið heyrt það, að lækurinn rjeði mörkum milli Klepps og Bústaða? Vitnið svarar þessu þannig, að það hafi heyrt Guðbjörgu nokkra Jónsdóttur, sem nú er dáin og ólst upp í Ártúnum, segja að merkin milli Klepps og Bústaða væru úr Þrísteinum og í Merkja- eða Murtulæk og sama hafi það heyrt Árna sál. Jónsson í Breiðholti segja og fleiri án þess að vitnið geti tilgreint menn þessa. Vitnið vill staðfesta þennan framburð sinn með eiði, ef þess yrði krafizt. Málspartar fráfjellu eiðfestingu

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

NB 39 329
Sjá bls 35.

þess. Uppl. staðf. vitnið vjek úr rjetti. Guðni Einarsson
Fyrir vitninu voru upplesnar spurningar þær, sem voru lagðar fyrir það í rjettarhaldi 14 júní 1859 (sjá rskjal Nr 2) og svör þess uppá þær, og vill vitnið staðfesta þann framburð sinn með eiði, ef þess yrði krafizt. Uppl. staðf. Vjek úr rjetti.
Stefnandi bað þessa spurningu einnig lagða fyrir þetta vitni: hvort vitnið hafi heyrt, að mörkin milli Kleppslands og Bústaðalands væru úr þristeinum og í upptökin á Merkjaeð Murtulæk, eða úr þristeinum og í Lækjar-mynnið? Vitnið svarar þessu þannig, að það hafi heyrt, að lækurinn rjeði mörkum milli tjeðra jarða. Málspartar þáðu eiðfestingu vitnisins. Uppl. staðf. Vitnið vjek úr rjetti.
Mætti þá í rjettinum vitnið Einar Bjarnason ábúandi á Kleppi.
Fyrir vitninu voru upplesnar spurningarnar í rskjali Nr. 15 II 1-4, og svarar það þeim þannig
ad 1. spurn. 61. árs
ad 2. spurn. Vitnið segir, að þeir, sem hafi sagt því til merkjanna milli Bústaða- og Kleppslands, hafi kallað hann Merkjalæk.
ad 3. — Vitnið segir að sjer hafi verið sagt, að merkin væru úr þristeinum og í Marka-læk, en eigi nákvæmar til tekið, hvar í lækinn.
ad 4. Vitnið svarar já við þessari spurningu. Vitnið getur jafnframt, að skepnur Bústaðabóndans hafi átölulaust gengið í þessu landi og segist vitnið hafa varið landið fyrir öðrum en skepnum Bústaðabóndans vorz. Vitnið bætir því við, að skepnur frá Kleppi

vestí

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hafi venjulega gengið í landi þessu, en að landið hafi verið minna notað af Bústaðabóndanum.

Umboðsmaður stefnanda bað ennfremur þessar spurningar lagðar fyrir vitnið.

1, Hafa skepnur frá Bústöðum eigi að jafnaði gengið í því landi, sem vitnið telur Bústaðaland, en ekki í Kleppslandi? ɔ: landinu milli Þristeina, Merkilækjar og Gelgjutanga.

2, Þegar skepnurnar frá Bústöðum hafa gengið í Kleppslandi, hefir það þá eigi verið með einskonar samþykki eða samkomulagi milli ábúendanna á jörðum þessum, án þess að vitnið teldi Bústaðabóndann hafa rjett til þess?

Þessum spurningum svarar vitnið þannig:

að 1. spurn. — já.

að 2 — " — Vitnið segir, að þetta hafi verið eptir samkomulagi við Bústaðabóndann, án þess að vitnið ætli, að hann hafi haft nokkra heimild til að láta skepnurnar ganga í þessu landi.

Vitnið vill vinna eið að þessum framburði sínum, ef þess yrði krafizt. Málspartar fá þjellu eiðfestingu vitnisins. Uppl. staðf. vitnið vjek úr rjetti.

Stefndi leggur fram

1, Eptirrit af kgl. afsalsbrjefi 11. desember 1853 með staðfestri útleggingu.

2, Eptirrit af aukarjettardómi Gullbringu og Kjósarsýslu 12. nóv. 1858.

3, Eptirrit af landsyfirrjettardómi 5. desember 1859

4, Útdráttur úr „Cancelliforestilling 6. mai 1853 með staðfestri útleggingu

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

5, Afstöðuuppdrátt eptir Björn Gunnlögsson og
6, Málsútlistun af sinni hendi, dags. igær
Skjöl þessi audk. Nr. 17-24 og hljóða svo:

Nr. 17

Kopi.

Vi Frederik den Syvende,

af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg.

Gjöre vitterligt: at da det ved allerhöjeste Resolution af 11te Mai dette Aar er tilladt, at det Staten tilhörende Laxefiskerie i Ellida-aae inden Guldbringe og Kjose Syssel under Sönder Amtet paa Vort Land Island, maa afhændes til Eieren af de til bemeldte Laxelv stödende Jorder, Bústadir og Artún, islandsk Kjöbmand D. Thomsen, for en Kjöbesum af 1250 Rbd., og han i den Anledning har indbetalt i Vor islandske Jordebogskasse af fornævnte Kjöbesum 450 Rbd. og for de övrige 800 Rbd. udstedt en Forskrivning med 1ste Prioritets Panteret i bemeldte Laxefiskerie, og 4 p. Ct. aarlig Rente til hvert Aars 11te Desember Termin, saa skjöde og afhænde Vi herved til fornævnte Kjöbmand D. Thomsen meerbemeldte Laxefiskerie i Ellida-aae fra den store Fos ved Gaarden Arbæ, Storahil kaldet, og indtil udenfor Elvens Munding i Söen mellem Arbæjarhöfða og "Gelgju- eller Geldingatangi", med tilhörende Fiskeredskaber og alle de Rettigheder, som Fiskeriet fra gammel Tid fulgt have, endnu fölge og med Rette fölge bör, saa at han i Overeensstemmelse med de om Fiskeriet i Island ergangne eller herefter udgivende Anordninger maa gjöre

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sig samme saa nyttig som han bedst veed, vil og kan.

Thi erklære Vi for Os og Vore Kongelige Arvesuccessorer i Regjeringen ingen videre Lod eller Deel, Ret eller Rettighed at have til ovennævnte Fiskerie, men at samme, som för ommeldt, skal tilhöre og fölge fornævnte Kjöbmand D. Thomsen til evindelig Eiendom, dog Os og Vore Kongelige Arvesuccessorer i Regjeringen alle Kongelige Regalier og Höiheder, samt ordinaire og extraordinaire Contributioner, som enten allerede til Os eller offentlig Brug ere paabudne eller herefter paabudne vorde, uforkrænkede.

I övrigt ere Omkostningerne ved dette Vort Skjödes Thinglæsning, saavelsom hvad andre Omkostninger, der endnu kunde flyde af nærværende Overdragelse, Os uvedkommende.

Forbydende Alle og Enhver herimod, efter som foreskrevet staar, Hinder eller i nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade.

Givet paa Vort Slot Christiansborg den 11te December 1853.

Under Vor Kongelige Haand og Segl

Gebyr: 14 Rbd. 48 Sk. Frederik R.

C. Christiansson L. S.

const. Fm.

Ørsted.

Skjöde

paa Laxefiskeriet i Ellida-aae inden Guldbringe og Kjose Syssel under Islands Sönder Amt.

Þinglýst á manntalsþingsrjettinum að Nesi, fyrir Seltjarnarneshrepp, þann 6. júlí 1854, og innfært í viðkomandi kaup- og veðmálabrjefabók pag. 250-251 sub. No. 271.

A. Baumann

Fyrir þinglestur 2 Rdl. } Lesið á bæjarþingi í Reykjavík fimmtudag-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Flyt 2 Rdl.
Fyrir Bókun — " — 24 β.
2 Rdl. 24 β.
½% Gjald ... 6 — 24
= 8 Rdl. 48 β
átta Rikisdal. fjörtju átta Skild.
Baumann

inn hinn 14. júnímánaðar 1855 og ritað í afsals og veðmála bók bæjarins Litr. D. Nr. 130 á 155–157 bls.
V. Finsen

Gjald: þinglestur: 2 rd. " β
bókun ... " 24 β
2 rd. 24 β
— tveir ríkisdalir 24 Skild. silfurs.
14/6 1855
V. Finsen.

Kopienens nöjagtige Overensstemmelse med Originalen bekræftes herved notarialiter efter nöjagtig Sammenlæsning. —

Notarius publicus i Reykjavik, 18. Júni 1889.

Gebyr 25 Øre
Fem og tyve Øre
betalt Halldór Danielsson

Halldór Danielsson

Sýnt í sáttanefnd Reykjavíkur 7 September 1869
A. Thorsteinsson.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890.

Franz Siemsen

Nr. 18. (Útlegging á Nr. 17)

fylgir hjermeð.

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890
Franz Siemsen

Nr. 19.
Útskrift

af Kjósar og Gullbringusýslu aukarjettar og dómabók.

Ár 1858 föstudag 12 Nóvember var Gullbringu og Kjósarsýslu

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

aukarjettur settur og haldinn í Reykjavík af hinum setta sýslumanni í Gullbringu og Kjósarsýslum Páli Melsted, voru þá til rjettarins kvaddir sem meðdómsmenn, bændurnir: Guðmundur Sigurðsson frá Digranesi, Hans Jónsson frá Hlaðarhól, Þorsteinn Þorsteinsson frá Hvammkoti, Magnús Magnússon frá Kópavogi, sem nú í rjettinum sóru þann í N.L. 1-7-2 fyrirskipaða meðdómsmanna- og þingvitnaeið, var síðan eptir dómarans og meðdómendanna sameiginlega áliti kveðinn upp í

Sökinni Kaupmaður H. Th. A. Thomsen

gegn

Eigendum Klepps m. m.

svolátandi

Dómur:

Sök sú sem hjer er um að ræða, er þannig undir komin, að eigendur jarðarinnar Klepps höfðu leyft mönnum beitutöku (þ. e. að taka krækling) inn í svo nefndum Ákjöptum, eða ósum Elliðaánna, þar sem þær falla í sjáfarvog þann er gengur inn að þeim millum Gelgju- eða Geldingatánga að vestan og Ábæjarhöfða að austan. Vogur þessi þornar þvínær upp um hverja stórstraumsfjöru, útundir sögð ósnefin, svo að farvegur Elliðaánna eptir Vogsbotninum verður þá skýr og gløggur; en um stórstraumsfjörur er beitan einkum tekin eins og gefur að skilja. Kleppseigendur leyfðu tjeða beitutöku á þessu svæði, af því þeir telja sig eiga land allt með vognum að vestanverðu inn að merkjalæk svonefndum er skilji Klepps og Bústaðaland — En þar eð nú eiganda Ellida-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ánna, samt Bústaða fyrir vestan og Ártúns fyrir austan ánnar, kaupmaður H. Th. August Thomsen, þótti slíkt leyfi og slík beitutaka skerða eignarrjett sinn og skemma fyrir sjer laxveiðina í ánum, þá lagði hann lagabann með reglulegri fógetagjörð 12. dag Maimán. þessa árs fyrir alla beitutekju í Árkjóptunum og á öllu svæðinu fyrir innan Gelgjutanga og Árbæjarhöfða, framfylgdi síðan lagabanni þessu fyrir sáttanefnd á lögboðinn hátt, og þegar þar komust engar sættir á millum hans og Kleppseigenda, stefndi hann með stefnu dagsettri 26. Mai þ. á. sökinni til landslaga og rjettar, og hefir þar krafizt: að fógetagjörðin frá 12 Mai yrði staðfest og eigendum Klepps dæmd óheimil öll beitutekja og allskonar fiskiveiði millum Gelgjutanga og Árbæarhöfða og á svæðinu þar fyrir innan, en þar á móti að sjer yrði dæmdur rjettur til allrar þesskonar veiði á nefndu svæði, samt málskostnaður hjá Kleppseigendum. Hinsvegar hafa hinir stefndu krafizt: að fógetagjörðin frá 12. Mai þ. á. yrði feld úr gyldi, samt að þeim yrði dæmdar tilteknar skaðabætur og málskostnaður af mótpartsins hálfu.

Þess má geta, að sök þessi var upphaflega höfðuð og flutt á danska tungu, en hlutaðeigendur komu sjer þegar hinn fyrsta rjettardag saman um að sökin yrði sókt og varin á íslenzku fyrir þessum rjetti, og hefir síðan svo verið gjört.

Það, sem hjer kemur fyrst til skoðunar í sök þessari, er hið umgetna lagabann stefnandans frá 12. Mai þ. á. Úrslit málsins virðist vera undir því komin á hvaða ástæðum lögbannið móti beitutökunni er byggt. Það er bæði

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

viðurkennt og sannað, að eigendurnir hafa leyft beitutök-
u á því umþrætta svæði fyrir innan Gelgjutanga og Árbæar
höfða, eða í þeim svonefndu Árkjöptum. En það leyfi segjast
þeir hafa gefið fyrir þá skuld, að þeir, sem eigendur Klepps,
ættu þar land alt fyrir, sem beitan var tekin fram
undan; þeir hafi aðeins leyft beitutöku fyrir sínu landi,
en ekki fyrir annara. Nú er það að vísu svo, að land-
eigendur eiga þessi og því um líkt hlynnindi fyrir sínu
landi, nema þau sje á löglegan hátt frá komin, en aðgæt-
andi er, að í sök þessari er engin vissa komin fram
fyrir því, hvað langt Kleppsland nær á þenna bóginn,
hvort það nær inn að Gelgjutanga, eða innfyrir (suður-
fyrir) hann, einsog heldur ekki er nóg vissa komin fram
fyrir því, hvar hinn svonefndi Murtulækur eða Merkja-
lækur, eða Marklækur er, því þar um er en nokkur vafi
millum manna. Hlutaðeigendur koma sjer jafnvel ekki
saman um nafnið sjálft. En að svo stöddu hefir
rjetturinn ekki köllun til að skera úr því, hvað hjer eru rjett
landamerki eður ekki, en hinsvegar virðist þó það atriði
svo mikilvægt — það nefnilega, að engin nóg sönnun er
framkomin fyrir takmörkum Kleppslands á þessa hlið-
ina — að jafnvel það eitt sýnist geta nægt til að fyr-
irmuna Kleppseigendum rjett til beitutöku á þessu
svæði, sem öðrum manni hefir verið fenginn mikill
og enda einskonar einkarjettur yfir; því þó nú svo
væri, að eigendur Klepps ættu land alt með Vognum
fyrir innan Gelgjutanga — en hvar Gelgjutangi er að
vestan, þar um er enginn vafi, einsog heldur ekki

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

um hitt, hvar Árbæarhöfði er að austan, — þá er þarnæst
að meta það, hvort beitutaka þessi á hinu nefnda svæði,
raskar ekki betra og sterkara rjetti sækjandans. Hann byggir
rjett sinn til hins áður umgetna lagaboðs á konungl. Afsals-
brjefi frá 11. Des. 1853, með hverju konungur selur og afhendir
undan krúnunni og tilhanda kaupmanni D. Thomsen,
hvers sonur og einasti erfingi kaupmaður H. Th. August Thom-
sen, sækjandi sakar þessarar er, laxveiðina í Elliðaánum,
alt frá svonefndum "Skötuhyl upp hjá Árbæ og út á Vogum
fyrir utan ármynnið millum Árbæarhöfða og Gelgju- eða
Geldingatanga" með öllum þeim rjettindum sem laxveið-
inni hafa fylgt að fornu. En laxveiði þessi hafði legið
undir konung frá ómuna tíð, og að minnsta kosti síðan
1749 verið leigð ýmsum mönnum móti árlegu eptirgjaldi.
Og af þeim framkomnu skjölum í sök þessari verður
ekki annað sjeð, en að þeir menn, sem laxveiðina hafa
haft í Elliðaánum, hafi átt óskertan rjett yfir Vognum
alt útað Gelgjutanga og Árbæarhöfða, enda má mynni
ánna álítast að ná þangað fram, eins og líka orðið "Ár-
kjaptar" benda til. En hvað nú viðvíkur þeim rjettind-
um, sem laxveiði þessari í ánum hafa fylgt meðan kon-
ungur átti þar veiði, þá virðist það laust við allan
efa, að þau hljóti óumbreytt að vera komin í hendur
hins núverandi eiganda Elliðaánna og laxveiðinnar,
og sömuleiðis virðist það laust við allan efa, að þessi
rjettindi hafa meðal annars hlotið að vera í því
innifalin, að aðrir menn tækju sjer ekki það fyrir
hendur, sem geti skemmt og skaðað laxveiðina og

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gjört hana ardminni fyrir þann, er átti hana, enda er það lögunum samkvæmt er segja: L. L. B. Cap. LVI: að enginn megi annars veiðistöð spilla. En þessi rjettur verður að álíta það víst, að þegar menn eru með báta í ármynninu, á því umþrætta svæði og þar um kring, þar sem laxinn á að ganga upp í árstrauminn, og sækir á, og menn eru að vaða þar og leyta kræklings víðsvegar fram og aptur með verk- og veiðar-færum, þá hlýtur laxinn að styggjast og hverfa frá, og gefa frá sjer að ganga í árnar og er þá veiðinni spillt; getur rjetturinn ekki annað en fallist á þessa ástæðu sækjandans, sem grundvallaða á hlutarins eðli og þeim rjettindum sem honum eru heimiluð bæði af landslögum og eignarskjölum. Það virðist þar að auki takandi til greina, að eptir því sem tilhagar á þessu svæði fyrir innan Gelgjutanga og Árbæarhöfða, þá er auðsjeð, þegar aðgætt er um fjörur, að kræklingurinn er mestur og beitumar helzt að leyta í öllum eystri hluta Vogsins nær eystra landinu, en þar á sækjandinn land alt fram á Árbæarhöfða, og er því hin helzta beitutaka fremur fyrir hans landi en að vestanverðu, hvað einnig kemur heim við þann 7 manna vitnisburð, sem fram hefir verið lagður, eins og einnig er tekið fram á þeim uppdrætti, sem gjörður var yfir Voginn þar á staðnum þ. 12. Aug þ. á. og fram hefir verið lagður.

Af þessu, sem hjer er tilfært, getur rjetturinn ekki annað fundið, en að stefnandinn hafi haft gylda ástæðu til að leggja lagabann fyrir beitutöku á því optnefnda svæði, og því egi þetta lagabann að standa óraskað,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

eins og þá líka stefnandinn, en aðrir ekki, tiljóti að hafa þar fullan rjett til allrar fiskiveiði og beitutekju meðtaldri.

Að hinu leytinu virðist því ekki nog ástæða til að dæma verjendur skylda til að greiða sækjanda málskostnað, heldur virðist hann eptir kringumstæðum eiga að falla niður.

Því dæmist rjett að vera:

Lögbannið frá 12. maí 1858 gegn Kleppseigendum á óraskað að standa, og Eigandi laxveiðinnar í Elliðaánum hafa einkarjett til beitutekju og allrar fiskveiði millum Gelgjutanga og Ártúnshöfða og á svæðinu þar fyrir innan. Málskostnaður falli niður.

P. Melsted   Guðmundur Sigurðsson. Hans Jónsson.
Op.   Þorsteinn Þórsteinsson. Magn. Magnússon.

Þessu til staðfestu er nafn mitt og Sýslunnar Innsigli.

Gebyhr. Útskript og staðfesting 68/
Sextygi og átta sk.
P. Melsted
borgað
P. Melsted.

P. Melsted
$^{7}/_{3}$
(L. S.)

Ár 1858, Laugardaginn hinn 27. nóvember mánaðar kl. 12½ e.m. höfum við undirskrifaðir eiðsvarnir stefnuvottar í Reykjavík urbe birt framanskrifaðan dóm fyrir Yfirrjettarmálsfærslumanni J. Guðmundssyni persónulega á heimili hans Nr. 6 í Aðalstræti hjer í bænum.

Þetta vottum við í krapti eiðs þess er við höfum unnið, sem stefnuvottar hjer í bænum, með höndum og signetum.

Borgun fyrir byrtingu 36 –
þrjátígi og sex skildingar –
Fr. B. A. A.

Fr. Bjarnason   A. Arnason
(L. S.)   (L. S.)

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890
Franz Siemsen

No. 20.

Justitiarius og hinir aðrir dóm-
endur í hinum Konunglega yfir-
dómi á Íslandi

Gjöra kunnugt: að ár 1859 mánudaginn hinn 5. december
var í hinum Konunglega íslenzka landsyfirrjetti kveð-
inn upp
í málinu Nr 5/1859 Sameigendur Laugarness
og Klepps jarða
gegn
Kaupmanni H. Th. A. Thomsen

svolátandi

Dómur.

Með landsyfirrjettarstefnu frá 10. maí fs. á. áfría
kaupmennirnir Th. Jóhnsen, H. St. Jóhnsen, snikkari O. Guð-
jónsen, tómthúsmaður G. Þórðarson og J. Zoega, sem forstöð-
umenn sameigendanna að Laugarness og Klepps jörðum,
dómi, sem genginn er við Gullbringu og Kjósarsýslu hjeraðs-
rjett þann 12. nóvember næstl. ár, í máli, sem eigandi
laxveiðarinnar í Elliðaánum kaupmaður H. Th. A. Thom-
sen í Reykjavík hafði í hjeraði höfðað með lögbanni frá
12. maí 1858 út af beitu (Skelfisks) töku í Elliðaárvognum
milli Gelgju- eða Geldingatanga að vestan og Ábæjarhöfða
að austan og vognum þar fyrir innan, og var með tjeðum
hjeraðsrjettardómi lögbannað gegn beitutökunni staðfest og

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

eiganda laxveiðarinnar í Elliðaánum dæmdur einkarjettur til beitutekju og allrar fiskiveiði á því umgetna svæði, en málskostnaður látinn falla niður, og hafa nú aðaláfrýendurnir hjer við rjettinn gjört þá aðalrjettarkröfu, að hjeraðsdómurinn verði dæmdur ómerkur, og lögbannið frá 12. maí 1858 fellt úr gildi, en krafist til vara, að hjeraðsdóminum verði þannig breytt, að lögbannið frá 12. maí 1858 verði fellt úr gildi, en Kleppsjörðu dæmdur beitutökurjettur fyrir sínu landi, allt innað Marklæk eða Merkjalæk, eða að eigendur þeirrar jarðar, áfrýendurnir verði frídæmdir fyrir kærum og kröfum hins stefnda. Að öðru leyti hafa þeir einnig krafist, að hinn stefndi, sem hefur gagnáfrýað hjeraðsdóminum, verði skyldaður til að greiða þeim í skaðabætur 150rd, eða það, sem óvilhallir dómkvaddir menn meti og málskostnað með 50rd. —

Gagnáfrýandinn hefur þar á móti krafist, að þau af aðaláfrýendanum við landsyfirrjettinn framlögðu gögn og upplýsingar, nefnil. áreiðargjörð með afstöðuuppdrætti og þar að lútandi vitnaleiðslu frá 14. júní þ. á., svo og nótarialgjörð frá 15. s.m. verði dæmd ógild, og hjeraðsdóminum breytt á þá leið, að aðaláfrýendurnir verði dæmdir til að borga honum 200rd, eða það, sem nægilegt mætti virðast fyrir allan þann kostnað, umstang og fyrirhöfn, sem þessi málsókn hafi bakað honum, en að hjeraðsdómurinn að öðru leyti verði staðfestur. —

Hvað þá fyrst aðaláfrýendanna ómerkingarkröfu snertir, er hún fyrst og fremst byggð á því, að lögbannið frá 12. maí 1858, sem að framan er tilgreint, fari fram á allt annað, en aðaláfrýendurnir gjöri kröfu til,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

því þeir hafi ekki farið fram á, að veiða krækling á því umrædda svæði í Elliðaárvognum, heldur, eins og þeir að orði kveða, að taka hann, kraka og losa hann fyrir sunnan, eða í Klepps jarðar landi allt innað Marklæk eða Merkjalæk, með skóflum, hrífum og öðrum verkfærum, og stefni því lögbannið bæði að takmörkum og tegund að öllu öðru, en tilefni hafi fyrir gagnáfriandann verið til að banna, og hjer við bætist, að gagnáfriandinum hafi ekki upphaflega í hjeraði, eins og hann hefði átt að gjöra, lagt fram afstöðuuppdrátt yfir það svæði í Elliðaárvognum, sem lögbannið er miðað við.

Hvað fyrri ómerkingarástæðuna snertir, getur landsyfirrjetturinn ekki betur sjeð, en að takmörk þrætunnar, að því leyti sem kröfur aðaláfriendanna og gagnáfriandans koma í bága hvor við aðra, sje einmitt hin sömu, því það verður að álíta sannað, að Marklækur eða Merkilækur sá, sem aðaláfriendurnir miða rjett sinn við, sje fyrir innan Gelgju- eða Geldingatanga að vestanverðu í Elliðaárvognum, ennfremur að Gelgju og Geldingatangi, sem eptir hinum framlagða afstöðuuppdrætti er sá eini tangi, sem til er að vestanverðu með Elliðaárvognum, og gagnvart Árbæjarhöfða að austanverðu, hljóti að vera einn og hinn sami tangi, án þess það geti til greina komið, að Gelgjutangi sje hið eldra, og að því leyti hið rjettara nafn, því síður, sem aðaláfriendurnir sjálfir í málinu auk afsalsbrjefs konungs, hafa gjört það skiljanlegt, hvernig hitt orðið Geldingatangi er undir kom-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ið, og loksins að lögbann gagnáfrýandans innbindur allt það svæði fyrir Kleppslandi, sem hann í máli þessu álítur aðaláfrýendunum óheimilt til hverskonar veiði, en þótt lögbannið þar að auki nái yfir stærra svæði, en aðaláfrýendurnir telja til rjettinda á, þá getur slíkt í sjálfu sjer ekki valdið því, að lögbannið eða málið fyrir það verði ónýtt, því það er eðlilegt hverju lögbanni, og þá einnig því, sem hjer ræðir um, að menn með því, sje til þess lögleg ástæða, gjöri sig óhulta fyrir ágengni annara, og gagnáfrýandinn álítur, að hún sje fólgin í því, að aðaláfrýendurnir, eins og líka er fullsannað, hafi leyft mönnum beitutöku á nokkrum hluta þess svæðis, er hann eignar sjer einum alla veiði og öll rjettindi á. Landsyfirrjetturinn getur heldur ekki álitið skoðun aðaláfrýendanna um tegund þrætunnar í sjálfu sjer annað en misskilning á danska orðinu „Muslingefangst" sem við er haft í lögbanninu, þar sem það þó má virðast auðsætt, að þetta orð innibindi eða tákni kræklingatekju á því umrædda svæði með hverju helzt móti eða aðferð, sem við er höfð, og því einnig þá veiðiaðferð, sem aðaláfrýendurnir þykjast eiga heimtu á, með hrífum, skóflum og þvílíkum verkfærum, og hvað hina síðari ómerkingar ástæðu snertir, að afstöðuuppdráttur ekki hafi þegar í upphafi málsins í hjeraði verið lagður fram í málinu, þá er þess að gæta, að eins og aðaláfrýendurnir ekki hafa áfrýað hjeraðsdómarans hjer að lútandi úrskurði, þannig einskorðar tilskip. 11. júlí 1800 20 gr. samanber kanc. brjef 16. marts 1799, tilskip. 25. janúar 1805 27 gr., skyldu hlutaðeigenda til

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þess, að leggja fram afstöðuuppdrátt yfir höfuð að tala við yfirrjettinn, sem ekki getur gengur á þrætustaðinn.

Af þessari ástæðu sem og af því, að sá hjer umræddi uppdráttur var seinna lagður fram við hjeraðsrjettinn, áður en málið gekk í dóm, getur eigi heldur þessi ómerkingar ástæða til greina komið, því að vísu hafa aðaláfriendurnir vefengt rjettargildi afstöðuuppdráttarins, einkum af því, að hann ekki hafi verið tekinn á þeim tíma, sem ákveðinn var um hádegisbil, en þar eð tíminn, eins og orðin liggja fyrir, ekki var nákvæmar tiltekinn en svona, virðist það auðsætt, að aðaláfriendurnir gætu gjört ráð fyrir, að rjettargjörð þessi löglega og eptir málizkunni gæti dregist til þess tíma, sem hún fór fram Kl. 12½, og hjer við bætist, að það verður að álíta sannað, að dómarinn hafi komið til staðar rjett í því umboðsmaður áfriendanna fór í burtu sjá skjalið Nr. 5 í rjettargjörðunum.

Málið ber því að dæma í aðalefninu.

Rjettargjörðirnar bera með sjer, að faðir gagnáfriendans Kaupmaður D. Thomsen öðlaðist konunglegt afsalsbrjef fyrir laxveiðinni í Elliðaánum þann 11. desember 1853 og segir þar svo, að honum sje heimiluð og afsöluð laxveiðin í Elliðaánum frá svokölluðum Stórhyl við Árbæ, og út fyrir ármynnið í voginn milli Árbæjarhöfða og Geldinganess- eða Geldingatanga með öllum þeim rjettindum, sem fylgt hafa veiðinni frá

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

gamalli tíð, einsþá fylgi og með rjettu eigi að fylgja. Að vísu er hjer einungis beinlínis talað um laxveiði í ánum og út í voginn út að þeim tilgreindu örnefnum Geljutanga og Árbæjarhöfða, sem eins og afstöðuuppdráttunum, sem fram er lagður, sýnir og áður er sagt, eru sinn hvorn megin við voginn, en það er jafnframt leitt í ljós og sannað með hinum framlögðu uppboðsskilmálum fyrir laxveiðinni, að þetta var, meðan veiðin var Konungseign, og því svo lengi sem menn vita til, skilið á þá leið, að þeir sem tóku laxveiðina að leigu, áttu rjett á því, að banna á því umrædda svæði hvers konar veiði (og undir veiði innibindst sú hjer umrædda kræklingstekja, þó hún ekki fari fram í netum, eða á öngul, sem aðaláfriendurnir virðast einungis að kalla veiði), augsjáanlega af þeirri ástæðu, að það var álitið að spilla veiðinni, með því að fæla laxinn frá því, að ganga upp í árnar, og þar sem þessi skoðun og skilningur á málinu átti sjer stað og þetta gekkst við meðan Konungur átti veiðina (sjá t. a. m. Lt. 6. í undirrjettargjörðunum), þannig hlýtur hið sama einsþá að eiga sjer stað, þar sem veiðirjetturinn í ánum var seldur með öllum þeim kjörum og kostum, sem honum voru samfara, meðan Konungur átti hann, og að þessu leyti kemur það því ei til greina, hvort Klepps jarðarland nær að, eða inn fyrir Geljir eða Geldingatanga, því hvort sem er má eigandi jarðarinnar eigi fremur nú en áður viðhafa nokkra veiði, eður aðhafast neitt það, sem spillt geti veiðinni í ánum, af því þetta var bannað meðan Konungur átti veiðina, enda verður

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ekki annað álitið en að aðaláfriendurnir eigi ósannað, að Klepps jarðar land nái svo langt inn eptir með Elliðaárvoginum, eins og þeir hafa farið fram á, sem sje inn að Merkilæk eða Marklæk, sem fellur, eins og afstöðuuppdrátturinn sýnir í voginn vestanvert, skamt frá sjálfu árminninu, því þingvitni það, sem aðaláfriendurnir hafa lagt fram við landsyfirrjettinn, er svo varið, að það getur ekki til greina komið, því hvorki var gagnáfriandi, nje neinn fyrir hans hönd viðstaddur meðan það var tekið, og svo fór vitnaleiðslan einnig fram á allt öðrum stað, en tekið var til í stefnunni, og þess var heldur ekki getið í henni, að leyfisbrjef væri fengið til slíkrar vitnaleiðslu, enda hefur gagnáfriandinn gjörsamlega mótmælt því og stefnt því til ómerkingar, og sömuleiðis notarialskýrslu þeirri viðvíkjandi landamerkjum milli Klepps og Bústaða, sem fram er komin hjer við rjettinn, sem heldur ekki er eiðfest, þar sem notarius, sem slíkur, ekki getur tekið eið af vitnum, og þannig verður ekkert byggt á þessum skjölum. —

Eptir þessum málavöxtum hlýtur landsyfirrjetturinn að fallast á skoðun undirdómarans á málinu og ber því hjeraðsdóminn, hvað lögbannið gegn beitutökunni á því optnefnda svæði áhrærir, að staðfesta, og eins hvað málskostnað í hjeraði snertir. —

Krafa gagnáfriandans um skaðabætur getur þegar af þeirri ástæðu eigi komið til greina, að hann eigi hefur sannað, að aðaláfriendurnir hafi gjört hon-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

um nokkurt fjártjón.

Hvad málskostnad vid landsyfirrjettinum snertir virdist ad adaláfriendurnir eptir málaályktum tjer vid rjettinn, ekki geti komist hjá, ad greida hann gagnáfriandanum, og virdist upphædin hæfilega ákvedin til 30rd. r.m.

Því dæmist rjett ad vera;

Hjeradsdóminum á óraskadur ad standa. Málskostnad vid landsyfirrjettinn borgi adaláfriendurnir gagnáfriandanum med 30rd ríkismyntar. —
Dóminum ad fullnægja undir atför ad lögum.

Þessu til stadfestu innsigli yfirdómsins og nafn Justitiarii. —

Stadfesting 40 sk
fjörutygi skildingar
Ritlaun 72 sk.
sjötygi og tveir skildingar
1rd 16s
B. Sveinson
Borg. B. Sv.

Fr. Jónassen
(L. S.)

Ár 1860 mánnudaginn þann 19. Mars kl 11-12 höfum vid undirskrifadir stefnuvottar í Reykjavíkur bæ byrt framanritadan Landsyfirrjettardóm eptirgreindum forstödumönnum sameignar Laugarness- og Kleppsjarda: Málsfærslumanni Jóni Gudmundssyni, tómthúsmanni Geir Zöega tómthúsmanni Jóni Þórdarsyni í Hákoti bæjarfulltrúa Gudmundi Þórdarsyni, og kaupmanni H. St. Jóhnsen, hverjum persónulega á heimili sínu.

Þetta vitnum vid í krapti okkar aflagda stefnu-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

votta eiss með nöfnum og signetum.

Borgun 1 rdl 84/ ; A. Gíslason Th. Bjarnason

einn ríkisdaler, áttatíu og fjóra skildingar (L. S.) (L. S.)

Á. G. Th. B.

Að þeir Árni Gíslason og Th. Bjarnason sem hafa birt framanskrifaðan dóm sjeu þeir skipuðu lögregluþjónar og eiðsvörnu stefnuvottar hjer í umdæminu, vottast hjer með Undir minni hendi og innsigli embættisins

Skrifstofu bæjarfógeta í Reykjavík 21. Marz 1860.

H. E. Jóhnsson

(L. S.)

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890

Franz Siemsen

Nr. 21. (frumrit af Nr. 22)

fylgir hjermeð.

Lagt fram í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890

Franz Siemsen.

Nr. 22.

Útdráttar – eptirrit

Allraþegnsamlegast álit.

Konungur á á eina í nánd við Reykjavík, sem nefnd er Elliða-ár, rennur á þessi og hefur útrás á millum landa jarðanna Bústaða og Ártúns, en jarðir þessar hafa einnig verið konungseign áður. Í ám þessum er laxveiði, sem konungur hefur leigt sjerstaklega öðrum síðan 1756 gegn árlegri leigu, og hefur land áður nefndra jarða verið notað af leiguliðunum að svo miklu leyti, sem þörf hefur verið á sökum lax-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

veidarinnar.

Að þetta útdráttar-eptirrit sje rjett vottast

Ráðherrastjórn Íslands 9. nóv. 1874

F. Ungaard. Ass.

(L. S.)

Viðvíkjandi afhendingu laxveiðarinnar í Elliða-ánum í suður umdæmi Íslands. 6. Mai 1853.

Rjetta þýðingu staðfestir.

H. K. Friðriksson

Til. i Hst. skr. Comm den 30 Novbr 1874.

N. N.

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890

Franz Siemsen

Nr. 23. (afstöðuuppdráttur)

fylgir hjermeð.

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890

Franz Siemsen

Nr. 24.

Landamerkjamál: Eigendur Klepps

gegn

H. Th. A. Thomsen sem

eiganda Bústaða.

Eg leyfi mjer virðingarfyllst að leggja fram fyrir hinn heiðraða rjett staðfest eptirrit af konunglegu afsalsbrjefi fyrir laxveiðinni í Elliðaánum og skal leyfa mjer að vekja athygli rjettarins á því, að afsalsbrjef þetta er til föður míns sáluga sem eiganda jarðanna Bústaða og Ártúns. Í þessu atriði felst

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sú mikla þýðing fyrir þetta mál, að það sannar, að staðir þeir, sem í afsalsbrjefinu eru nefndir, o: Stórihylur eða Skorarhylur, og Gelgjutangi eða Geldingatangi, hljóta annaðhvort að liggja í landi jarðarinnar Bústaða eða í öllu falli mynda yztu landamerki hennar, því þessi ör-nefni eru bæði þeim megin árinna. Afsalsbrjef þetta er þing-lesið fyrir 35 árum, án þess nokkur mótmæli hafi komið fram gegn því.

Ennfremur leyfi eg mjer að leggja fram eptir-rit af landsyfirrjettardómi í hinu svonefnda „beitu-máli" milli mín og eigenda Klepps, þar sem eigend-ur Klepps fóru því fram, að þeim bæri rjettur til krók-ingatöku frá Gelgjutanga og inn að Murtulæk. Eins og sjá má af dóminum, töpuðu Kleppseigendur því máli svo gjörsamlega, að þeir voru dæmdir til að borga mjer allan málskostnað og með því að þeim dómi hefir eigi verið skotið til hæstarjettar, þá er hann fullnaðardómur og nú óraskanlegur. Þá skorti Kleppseigendur allar sannanir fyrir því, að Klepps land næði inn að Murtulæk, sem þeir vilja nefna Mark- eða Merkilæk. Þó að einhver vitni bæri það, að þau hefði heyrt, að landamerkin á millum Klepps og Bústaða ættu að vera Murtu-lækur eða Merkilækur, þá sannar það alls ekkert, því að í meir en 100 ár hefir laxveiðin í Elliðaánum ver-ið rekin alla leið frá Gelgjutanga upp að Skorarhyl, án þess að Kleppseigendur (og þar á meðal Konferenzráð Magnús sál. Stephensen í Viðey) hafi getað sannað, að

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

landið náði inn að Murtulæk, enda hefir landið ávallt verið notað af Bústaðabóndanum fram að Gelgjutanga. Það er fyrst í þessu beitumáli að nafnið Merkilækur kemur upp á þessum læk.

Til frekari sönnunar því, að Gelgjutangi sje takmörk milli Laugarness- og Klepps legg eg nú fram eptirrit, staðfest af ráðgjafanum, af úrskurðinum um sölu laxveiðinnar í Elliðaánum, þar sem það er með skýrum orðum tekið fram, að veiðin sje seld eiganda Bústaða, en fyrir Bústaðalandi hafi veiðin verið rekin síðan 1750.

Af þessum skilríkjum, sem eg hefi lagt fram og því, sem hjer er bent á, mun hinn heiðraði rjettur sjá, að væri Kleppseigendum tildæmt landið frá Murtulæk að Gelgjutanga, þá færi það í bága við þann rjett sem mjer og föður mínum hefir verið afsalaður og tildæmdur. Veiðirjetturinn fyrir landinu fram að Gelgjutanga, sem eg hef afsal og dóma fyrir væri þá ólöglega af mjer tekinn eða í öllu falli takmarkaður svo, að hann yrði mjer gagnslaus, ef eg eigi mætti stíga fæti á landið eða nota það, eins og áður hefir verið, að því leyti þörf er á til að stunda þar veiðina. Vilji hinn háttvirti dómur eigi fara í bága við þennan minn óraskanlega rjett, þá hlýtur hann, ef hann mót von eigi vill tildæma mjer landið allt að Gelgjutanga, þó í öllu falli að leggja þá lögkvöð eða ítak á þetta land, að mjer og eptirkomandi eigendum Bústaða eða veiðirjettarins fyrir þessu landi, beri rjettur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

til að nota landið að svo miklu leyti og á þann hátt, sem þörf er á til að stunda veiði í vognum fyrir þrætulandinu.

Að öðru leyti leyfi eg mjer virðingarfyllst að skír-skota til hinna framlögðu skjala og gjöra þá rjettar-kröfu:

Að landamerkin fyrir eignarjörð minni Bústöð-um gagnvart Kleppi verði ákveðin þannig eins og eg hefi gjört í landamerkjaskrá minni 5. júní 1882

Til vara: Að mjer og eptirkomandi eigendum Bústaða eða veiðinnar fyrir hinu umþrætta landi frá Murtulæk eða Mark- eða Merkilæk út að Gelgjutanga verði til-dæmdur rjettur til að nota það land að svo miklu leyti og á þann hátt, sem nauðsynlegt er til þess að stunda þar veiðina.

Hvor af þessum kröfum, sem til greina verður tekin krefst eg þess að sækjandinn sje dæmdur til að borga allan málskostnað með einhverju nægilegu eptir mati rjettarins.

Eg geymi mjer rjett til ýtrari málsútlistunar og mótmæla fyrir rjettinum og legg svo málið í dóm með fyrirvara

Reykjavík 24. júní 1890

Virðingarfyllst

H. Th. A. Thomsen.

Til

Merkjadóms Kjósar- og Gullbringusýslu

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 1890

Franz Siemsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Umbodsmaður stefnanda biður um skjöl málsins Nr. 17-24 sjerhjeð og stefndi báðum skjölin Nr. 1-16 sjerhjeð.
Málið verður aptur fyrir tekið í dag eptir samkomulagi milli hlutaðeiganda.

Frekara eigi fyrir tekið

Þórður Runólfsson Rjetti slitið Páll Briem
Þórður Guðmundsson Franz Siemsen H. Th. A Thomsen
G. Gíslason Halldór Jónsson.

Á 1890 hinn 25. júní var merkjadómur Kjósar- og Gullbringusýslu settur á bæjarþingsstofunni í Reykjavík og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með meðdómsmönnum Þórði Guðmundssyni, Þórði Runólfssyni, Gísla Gíslasyni og Halldóri Jónssyni. Var þá tekið fyrir málið:

Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
kaupmanni H. Th. A. Thomsen

út af landamerkjum milli Klepps og Bústaða

Af hendi stefnanda er mættur yfirrjettarmálfærslumaður Páll Briem, skilar aptur skjölum málsins, sem honum hjeð hafa verið Nr. 17-24 og leggur fram framhald sóknar, dags. idag ásamt staðfestri útleggingu af afsalsbrjefi konungs fyrir Kleppi 17. sept 1817. Skjöl þessi auðkennast Nr. 25 og 26 og hljóða svo:

Nr. 25.

Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
H. Th. A Thomsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

um landamerki Klepps og Búst.

Aldrei á æfi minni hef jeg heyrt aðra eins röksemdaleiðslu, eins og er í þessari málsritlistum mótpartsins, sem auðkennd er nr. 24. Honum ber samkvæmt afsalsbrjefi konungs 11. des. 1853 „laxveiði í Elliða-ánum frá hinum stóra fossi við bæinn Árbæ, sem nefndur er Stórihylur og út fyrir mynni ánna, þar sem þær renna í sjó millum Árbæjarhöfða og Gelgju- eða Geldingatanga“; á þessu vill hann byggja að hann eigi landið frá Gelgjutanga að þristeinunum og segir að Gelgjutangi hljóti „annaðhvort að liggja í landi jarðarinnar Bústaða eða í öllu falli að mynda ystu landamerki hennar“. Hjer segi jeg, að röksemdaleiðslan sje óskiljanleg, og hef jeg þó bæði lesið hugsanfræði og þurft að leysa úr talsvert óljósum röksemdaleiðslum, því að hvað kemur laxveiðin í Elliðaánum þessu máli við. Er það ekki málrjett, að Elliðaár falli í sjóinn milli Gelgjutanga og Árbæjarhöfða? Þegar menn standa við mynnið á Elliðaánum og horfa til norðurs, þá er Gelgjutangi á aðra hönd, en Árbæjarhöfði á hina, og að þeim stað er Elliðaárnar falla í sjóinn á herra H. Th. A. Thomsen veiði, í ánum, en alls ekki lengra. Eins og öllum, sem nokkurra lagaþekking hafa, vita þinglesning hefur enga þýðingu til þess að svipta 3. mann rjetti, enda er hjer ekki afsalaður neinn rjettur yfir Kleppslandi. Konungur seldi Klepp 1817 með öllu því, sem þeirri jörð fylgir og fylgja ber, en það hefur aldrei leikið neinn tvímæli á því, nema

frá H. Th. A. Thomsen og föður hans, að Kleppsland næði að Markalæk, eins og dómendurnir hafa í dag heyrt mörg vitni bera, en þegar svo er, þá hvorki gat konungur vildi eða ætlaði að afsala Thomsen 1853 nokkurn rjett yfir annara eign.

Þar sem hinn heiðraði mótpartur ber fyrir sig dóminn í hinu svo nefnda beitumáli, þá vann faðir hans það mál að eins fyrir hræðilega illan málflutning hjá Jóni Guðmundssyni (fyrir Kleppseigendur), sem ljet ekki einu sinni sanna neitt á löglegan hátt, að Kleppseigendur ættu landið meðfram sjónum, svo að jeg hef nú orðið að láta færa þau vitni tvö, er lifðu síðan þau báru í beitumálinu, að nýju, svo að þeim yrði ekki mótmælt fyrir vantandi eiðfestingu. En annars kemur sá dómur þessu máli ekki við: hjer er verið að ræða um landið frá Gelgjutanga innað Þristeinum og Markalæk, en ekkert um beitutekju og fiskveiði í Elliðaárvog.

Jeg hef nú fært svo óræk vitni og sannanir, sem framast má fyrir því að þrætulandið tilheyrir Kleppi, og jeg mótmæli því, að H. Th. A. Thomsen hafi brúkað eða hafi nokkurn rjett til, að nota Kleppsland við veiði sína, enda hefur hann enga þörf á að nota landið við veiðina; hann getur bæði haft full not af Bústaðalandi til þess að stunda veiði sína og ennfremur Ártúnslandi, sem hann einnig á, og þótt jeg viti það, að Thomsen geti fengið allt, sem hann vill hjá bæjarstjórn Reykjavíkur, er bænum er að mein-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

a litlu, þá sje jeg eigi annað, en að það verði að eins
til þess að auka þras og misklíðir, ef jeg samþykkti
varakröfu mótpartsins, sem hann enganm rjett hefu
til að fá framgengt, og því mótmæli jeg henni algjör-
lega, og jeg trúi því eigi, að dómurinn fari að fallast
á það, án þess að Thomsen sanni í þörf sína og nau
syn, að leggja lögkvöð á annars land og taka af þeim
sem landið á, þann rjett, sem hann að lögum hef-
ur yfir eign sinni.

Jeg vil svo eigi orðlengja þetta meira, en
jeg mótmæli í einu og öllu málsútlistum mótparts-
ins og kröfum hans. Jeg skýrskota til þess, sem jeg hef
fært fram, og til áliggjandi vitnisburða og legg jeg svo
málið í dóm með fyrirvara til að taka það fram, er
jeg álít þörf vera á, mótmæla og gæta rjettar umbjó
anda míns.

Reykjavík 25. júní 1890
Virðingarfyllst
Páll Briem.

Til

Dómsins um landamerki Bústaða og Klepps.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen.

Nr. 26.

Vjer Friðrik hinn sjötti
af guðs náð Danmerkur Konungur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Hol
setalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láen-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

borg og Aldinborg.

Gjörum kunnugt: að vjer með vorri allrahæstu Resolution af 11. Sept. f. á, allranáðugast höfum samþykkt það hæsta boð, sem Knudsen, kaupmaður í Reykjavíkurkaupstað, gjörði, með 400 ríkisdölum nafnverðs uppá þá skilmála, er auglýstir voru við uppboðið, er haldið var þann 27. apríl s. á., í þá oss fyr tilheyrandi jörð, kölluð Kleppur, er liggur í Seltjarnarneshreppi og Gullbringusýslu, innan Íslands suðuramts, hvarvið vjer allranáðugast höfum leyft að afsalsbrjef fyrir þessari jörðu megi gefast vorum elskulega Magnúsi Stephensen, conferenceráði og justitiarius í landsyfirrjettinum á voru landi Íslandi.

Og þareð nefnt conferenceráð, Stephensen, þar af leiðandi, samkvæmt kvitteringu, dags. 14. jan. þ. Á. hefur innborgað áðurnefnda kaupsumma — fjögur hundruð ríkisdali nafnverðs — til jarðabókasjóðsins á Íslandi, þá er það, að vjer hjermeð seljum og afseljum conferenceráði Stephensen til fullkominnar eignar og óðals ofangreinda jörð Klepp með öllum þeim rjettindum og herlegheitum, sem henni frá gamalli tíð fylgt hafa, og ennþá fylgja og með rjettu fylgja ber, svo að hann samkvæmt þeim tilskipunum, sem útge~~fnar~~ gnar eru eða hjer eptir verða útgefnar um meðferð og umbætur jarðagóssanna á Íslandi, má gjöra sjer hana svo nytsama sem hann best hefur vit á og getur.

Því lýsum vjer ennfremur yfir, fyrir oss og vora konunglegu erfðaeptirrennara í stjórninni, engan frekari hlut eða part, rjett eða rjettindi að hafa til fyr-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

nefndrar jardar en ad sú hin sama, sem fyr er um getið, með öllu því, er henni nú tilheyrir, skal tilheyra og fylgja margnefndum conferenceráði Stephensen, til ævarandi ödals og eignar, þó að óskertum öllum, vorum og vorra konunglegu erfða-eptirkemmara í stjórninni, konunglegum regalium og háheitum, ásamt ordinerum og extraordinerum contributionum, sem annað hvort þegar eru skipaðar til vor eða opinberrar brúkunar eða hjer-eptir skipaðar verða.

Fyrbjóðandi öllum og sjerhverjum hjer á móti, eptir því sem fyrirskrifað stendur, að hindra eða í nokkurn máta tálma að gjöra, að viðlagðri vorri hylli og náð. Gefið á voru sloti Fridriksbergi þann. 17. sept 1817.

Undir vorri konunglegu hendi og innsigli

Fridrik R

(L. S.)

J. S. Mösting. Wormskjöld Mc Essen Aw Moltke

Vorndran / Woldum

Afsalsbrjef
fyrir
Conferentsráð og justitiarius í landsyfirrjettinum á Íslandi, Magnús Stephensen á jörðunni Keppi í Gull-bringusýslu og Íslandssuðuramti fyrir 400 rbd. n.v.

Sú með tilskipun 8. febr. 1810 allranáðugast skipaða ½ p. c. afgift, 2 (- tveir) ríkisbankadalir nafnverðs, er borguð til Íslands jarðabókarsjóðs hvarfyrir kvitt-erast.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Reykjavík 6. júlí 1818
S. Thorgrimsen

Upplesið í hinum konunglega íslenzka landsyfirrjetti hinn 3. ágúst 1818, sömuleiðis bókað, hvarfyrir er borgað 5 rbd s.v. skrifar: fimm rbmrk s.v.

vottar
B. Stephensen

Samhljóða original afsalsbrjefinu
vitnar P. Melsted
(cst)

Lagt fram í Gullbringu og Kjósarsýslu aukarjetti 11. sept 1858.
vitnar
P. Melsted
(cst)

Að þetta sje rjett útlagt eptir staðfestri afskript af frumriti framanskráðs afsalsbrjefs, það vottast hjermeð notarialiter eptir nákvæman samanburð.

Notarius publicus í Reykjavík, 25 júní 1890
Halldór Daníelsson

Borgun 25 - tuttugu og fimm aurar
borgað
Halldór Daníelsson

L. S.

Lagt fram í merkjadómi í Reykjavík 25. júní 1890
Franz Siemsen

Stefndi er persónulega mættur og með honum yfirrjettarmálfærslumaður Guðlaugur Guðmundsson, sem skilar aptur skjölum málsins, Nr. 1-16, sem honum hjeð hafa verið og leggur fram framhald varnar, dags. í dag, sem auðkennist Nr. 27 og hljóðar svo:

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nr. 27

Landamerkjamál: Eigendur Klepps
gegn
Eiganda Bústaða

Framburði Helga Eyjólfssonar mótmæli jeg í alla staði, sem þýðingar- og sönnunargildislausu utanrjettarvottorði, sem eigi er eiðfest og mjer eigi hefir verið stefnt til að hlýða á. Gildi vitnisburðar þess, er Ólafur Þorvaldsson hefir gefið mótmæli og einnig, því það var eigi löglegt, að stefna þeirri vitnaleiðslu fyrir gestarjett, enda eiga öll slík vitni að koma fram fyrir merkjadóminum, því annars heyrir engum af dómendunum vitnið sjálft, en eptir eðli og samsetning merkjadómsins hefir slíkt talsverða þýðingu. Um hina aðra vitnisburði og alla vitnisburðina yfir höfuð, má segja það, að þeir eru allir byggðir á lausum ummælum, sem öll eru hermd eptir Kleppseigendum og sanna því í rauninni ekki annað, en það, sem ekki þurfti að sanna, sem sje að tjer sje landaþrætta og að Kleppur hafi talið sjer meira land, en honum bar. Þau geta eigi haft neina þýðing til að hnekkja þeim afsalsbrjefum og dómum, sem þau fara í bága við og jeg mótmæli, undir skírskotun til þeirra ástæðu, skjallegu sannana, er eg hefi framlagt, því að nokkurt tillit sje haft til þessara vitnisburða. Það er líka svo að sjá sem þessi ummæli, er vitnin hafa borið um, hafa magnast mjög, aukist og margfaldast, eptir 1858-59, því hefði verið eins mikið um þau þá, eins og nú virðist vera, þá hefðu þau líklega komið betur fram þá, en þa

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

var svo um þau dœmt, að þau væri þýðingarlaus, svo það virðist þýðingarlítið að fara nú á ný að leggja slík sönnunargögn undir dómstólsúrskurð. Jeg skal einnig benda á að nummæli vitnanna eru mjög óljós um það atriði hvort miðað skuli í upptök lækjarins eða ósinn úr þrísteinum eða hvar í lækinn línan eigi að koma og auk þess skal jeg benda á, að við merkjagönguna sýndi það sig að upptök lækjarins voru svo óglögg að hvorki mótpartsinn nje neitt af hans vitnum gat vísað á þau, því jarðfalladrög og keldur liggja til og frá um mýrina þar. Svo er líka þess að gæta að línan úr þrísteinum í lækinn hvar sem er myndar hvasst horn, svo að Bústaðalandið yrði þar eins og örmjótt skott til vesturs. Aptur er línan í Gelgjutanga því sem næst beint áframhald af línunni úr Bústaðaborg í þrísteina. — Þeir, sem kunnugir eru merkjaþrætum, vita hvernig slík nummæli geta myndast og hvað lítið er á þeim að byggja, þegar engin eignarskjöl eða lögfestur, máldagar eða slíkt eru þeim til stuðnings. Ekkert af þessu hefir mótpartsinn fyrir sjer og vill þó rugla örnefnum ofan í afsöl og dóma. Slíkt nær engri átt.

Hinu framlagða korti mótpartsins mótmæli jeg í alla staði, Rskj. Nr. 16, því það gefur skakka hugmynd um þrætulandið, bæði um stefnur og afstöður og jeg held mjer fast við kort Gunlögsens, sem jeg hefi framlagt. Þar er þessi „Mark- eða Merkilækur" nefndur sinn rjetta nafni „Murtulækur", og það mun enginn efa að Gunlögsen hefir kunnað rjettari örnefni þar í kring, en öll vitna-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

kröfuga mótpartsins samanlögð.

Eg mótmæli því í einu og sjerhverju atriði, orð fyrir orð og póst fyrir póst öllum sönnunargögnum mótpartsins, sókn hans og öllum kröfum en held fast fram og að öllu óbreyttu því, sem jeg hef framfært í málinu og öllum kröfum mínum, bæði aðal- og varakröfu.

Eg legg svo málið í dóm með fyrirvara

Reykjavík 25. júní 1890

Virðingarfyllst

H. Th. A Thomsen

Til

Merkjadóms Kjósar- og Gullbringusýslu

Framlagt í merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu 25. júní 189[illegible]

Franz Siemsen.

Umboðsmaður stefnanda biður bókað.

Jeg mótmæli því, er mótp. segir um vitnisburð Ólafs Þorvaldssonar, og því sem hann að öðru leyti segir um vitnisburði þá, sem komið hafa fram í málinu, sem sanna, að málstaður umbjóðanda míns er svo rjettur að mótp. hefir ekki getað fengið einn einni skugga af rjetti á sína hönd. Jeg get þess, að þótt upptökin á Merkjalæk kunni að vera óglögg, þá er það þessi lækur, eins og hann er til, sem ræður landamerkjum milli Klepps og Bústaða. Að öðru leyti gjörir það lítið til, þótt upptökin væru óglögg, því Markalækur að ofanverðu beygir við í stefnuna á Þrísteina, svo að ekki getur komið fram þrætuland að ofanverðu við hann. Viðvíkjandi afstöðuuppdrætti þeim, sem jeg hefi lagt fram, þá held

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

jeg því fast fram, að hann geti gefið hinum heiðraða dómi svo ljósa hugmynd um þrætulandið, sem þörf er á. Jeg mótmæli algjörlega því, sem mótp. segir um nafnið Murtulækur á korti Gunlögsens, því að Gunlögsen hefir búið þann uppdrátt til fyrir mótp. eða föður hans og sett nöfnin á hann eptir hanns fyrirsögn. Að öðru leyti mótmæli jeg því, sem fram er komið af hendi mótpartsins í einu og öllu, skirskota til þess, sem jeg hefi áður tekið fram og legg málið í dóm með fyrirvara
Uppl. staðf. rjett bókað.
Málafærslumaður Guðlaugur Guðmundsson bað bókað: Það, sem mótp. segir í sóknarframhaldi sínu um veiðirjett stefnda í voginum út að Gelgjutanga, kemur í beran bága við afsalsbrjefið 1853 og sjerstaklega við hinn framlagða Landsyfirrjettardóm 1859 sem genginn er milli eiganda þessara tveggja jarða og nú er óraskanlegur. Eg vísa í forsendur dómsins en málsfærsla Jóns Guðmundssonar kemur ekkert þessu máli við. Mótmælum mínum gegn vitnisburðunum held jeg föstum, eins og jeg hefi áður framsett þau. Það er eigi rjett hjá mótp., að það hafi verið faðir stefnda, sem var aðili hins svo nefnda beitumáls, sem dæmt var í landsyfirrjetti 1859, heldur var það stefndi sjálfur, eins og dóms eptirritið ber með sjer. Að öðru leyti held jeg föstu því, sem stefndi hefir framfært í málinu, mótmæli því sem er framkomið af hendi stefnanda, tek það fram, að stefndi nefndi ekki lækinn Murtulæk við Gunlögsen. Legg jeg svo málið í dóm með fyrirvara. Uppl. staðf. rjett bókað.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Umboðsmaður stefnanda biður bókað:
Jeg mótmæli tilvísuninni í forsendur dómsins í „beitunmál-
inu“, því að forsendur hafa eigi bindandi krapt, hvað
svo sem er um nafnið Murtulækur á uppdrætti Gun-
löggsens, þá tilheyrir það utanrjettarskjölum, sem enga
þýðingu hafa. Jeg mótmæli því, sem fram er komið af
hendi stefnda og legg málið í dóm.
Málflutningsmaður Guðlaugur Guðmundsson mótmælti
því, að hin seinustu mótmæli snertandi nafnið Mur-
ulækur verði tekin til greina, sem of seint fram kom-
in, mótmælir að öðru leyti því, sem mótp. síðast hefir
látið bóka og legg málið í dóm.
Páll Briem
Þ. Runólfsson Málið tekið undir dóm.
Þórður Guðmundsson Frekara eigi fyrir tekið H. Th. A. Thomsen
Halldór Jónsson Rjetti slitið Guðl. Guðmundsson
G. Gíslason Franz Siemsen
Á 1890 hinn 28. júní var merkjadómur Kjósar- og Gullbringu-
sýslu settur á bæjarþingsstofunni í Reykjavík og haldinn
af hinum reglulega dómara, sýslumanni Franz Siemsen með
meðdómsmönnum Þórði Guðmundssyni, Þórði Runólfssyni,
Gísla Gíslasyni og Halldóri Jónssyni. Var þá tekið fyrir
málið

Bæjarstjórn Reykjavíkur
gegn
kaupmanni H. Th. A. Thomsen
út af landamerkjum milli Klepps og Bústaða
og var í málinu uppkveðinn svolátandi

Dómur.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Með stefnu dags. 11. júní f. á. hefir stefnandi, bæjarstjórn Reykjavíkur höfðað mál þetta fyrir merkjadómi Kjósar- og Gullbringusýslu gegn stefnda, eiganda jarðarinnar Bústaða út af ágreiningi um landamerki milli ofangreindra jarða, og gjört þar rjettarkröfur:

1, að landamerkin milli þeirra verði ákveðin úr svonefndum Þrísteinum suðaustur í upptökin á Marka- eða Murtulæk, og eptir farveg lækjarins þangað til hann fellur í Elliðaárvog, skammt fyrir utan Elliðaár-mynnið og

2, að hinn stefndi, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, eigandi Bústaða, verði dæmdur til að greiða stefnanda sanngjarnlegan málskostnað eptir mati merkjadómsins.

Stefndi aptur á móti hefir gjört þá aðal-rjettarkröfu, að landamerkin milli jarða þessara verði ákveðin úr Þrí-steinum og í Gelgju- eða Geldingatanga, en til vara hefir hann krafizt, að sjer og eptirkomandi eigendum Bústaða eða veiðinnar fyrir hinu umþrætta landi frá Murtu- eða Mark- eða Merkilæk út að Gelgjutanga verði tildæmdur rjettur til að nota þetta land að svo miklu leyti og á þann hátt, sem nauðsynlegt er til þess að stunda þar veiðina. Svo hefir hann krafizt, að sjer verði tildæmdur allur málskostnaður með einhverju nægilegu eptir mati rjettarins.

Stefnandinn hefir kröfu sinni til stuðnings lagt fram

1, Notarialgjörðir úr Reykjavík 15. júní 1859 um framburð Helga Eyjólfssonar um landamerki Klepps og Bústaða,

2, Vitnaleiðslu um landamerki sömu jarða, er fram fór hinn 23. þ. m. fyrir gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu, ásamt áreið og vitnaleiðslu um sömu landamerki, er

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

framfór fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu hinn 14. júní 1859, með afstöðuuppdrætti yfir landamerkin, er þá einnig var gjörður,

3, konunglegt afsalsbrjef fyrir jörðinni Kleppur, dags. 17. apríl 18..

4, afstöðuuppdrátt, er gjörður hefir verið undir rekstri þessa máls.

Svo hefir stefnandinn leitt ýmsa vitni fyrir merkjadóminum til upplýsingar málsins.

Stefndi aptur á móti hefir lagt fram:

1, staðfest eptirrit ásamt útleggingu af konunglegu afsalsbrjefi fyrir laxveiðinni í Elliða-ánum, dags. 11. des. 1853.

2, eptirrit af aukarjettardómi Kjósar- og Gullbringusýslu 12. nóv. 185..

3, eptirrit af landsyfirrjettardómi, 5. desemb. 1859,

4, Útdrátts-eptirrit viðvíkjandi eftendingu laxveiðarinnar í Elliða-ánum í suðurumdæmi Íslands, útgefið 6. maí 185.. og staðfest af ráðherrastjórn Íslands 9. nóv. 1874 og

5, afstöðuuppdrátt eptir Björn sál. Gunlögsen.

Þegar litið er á skjöl þau og skilríki, sem fram eru komin í málinu, þá verður merkjadóminum að vera stefnda sam dóma um, að ekkert tillit verði tekið til vitnisburðar Helga Eyjólfssonar, sem gefinn var fyrir notarialrjetti Reykjavíkur hinn 15. júní 1859, nje heldur til framburðar Ólafs Þorvaldssonar fyrir gestarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu hinn 23. s. m., og skal dóminum í því efni taka fram, að hann skilji fyrirmæli 10. greinar landamerkjalaga 17. marzm. 1882 þannig, að vitni eigi að leiða fyrir merkjadómi í viðurvist dómsforseta og meðdómenda, en að engin heimild sje til að leiða þau fyrir öðrum rjettum. Að

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

því er snertir vitnaleiðslu þá, sem fram hefir farið fyrir merkjadóminum af hendi stefnanda, þá eru vitnisburðir allra vitnanna um landamerkin milli Klepps og Bústaða byggðir á því, sem þeim hefir verið sagt um þau, og hvað þau ætli, að sjeu landamerkin, og virðist eigi ólíklegt, að nafnið Merki- eða Marklækur hafi þannig myndast. Hið sama mætti og segja um framburð vitnisins Ólafs Þorvaldssonar þótt hann að öðru leyti hefði orðinu tekinn til greina. Dómurinn getur því eigi byggt dóm sinn á vitnisburðum þessum, og skal þess getið, að eptir hinum framlögðu dómseptirritum hefir bæði hjeraðs- og landsyfirrjettinum í hinu svonefnda „beitumáli" álitið, að sameigendur Laugarness og Kleppsjarða þá hafi átt ósannað, að Kleppsland nái svo langt inn eptir með Elliðaárvoginum, einsog þeir þá hafa farið fram á, sem sje inn að Merki- eða Marklæk, og verður merkjadómurinn að álíta, að eigendur Kleppslands hafi eigi fremur getað gjört það nú.

Að því er þvínæst snertir afsalsbrjef konungs fyrir jörðinni Kleppur, dags. 17. april 1817, þar sem jörðin er seld með öllum þeim rjettindum, sem henni frá gamalli tíð fylgt hafa og ennþá fylgja og með rjettu fylgja ber, þá verður að skoða afsalsbrjef þetta í sambandi við afsalsbrjef konungs til stefnda fyrir veiðinni í Elliðaánum dags. 11. des. 1853. Í því afsalar konungur sjer laxveiðinni eiganda jarðanna Bústaða og Ártúns „frá hinum stóra fossi við beinn Árbæ, sem nefndur er Stóri-hylur og út fyrir mynni ánna þar sem þær renna í sjó millum Árbæjarhöfða og Gelgju- eða Geldingatanga." þegar þessi ákvæði eru borin

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

saman við álit ráðaneytis síns á rskjali Nr. 22, þar sem svo er komist að orði „rennur á þessi og hefir útrás milli landa jarðanna Bústaða og Ártúns“, þá verður merkjadóminum að álíta, að stefndi hafi fært svo óvefengjanleg skilríki fyrir eignar heimild sinni fyrir hinu umþrætta landi, að það verður að álítast lögleg eign hans sem eiganda Bústaðalands og eiganda að laxveiðinni í Elliðaánum og kemst því merkjadóminum að þeirri niðurstöðu, að landamerkin milli Klepps og Bústaða sjeu úr Þrísteinum og bein stefna sjónhending í Gelgju- eða Geldingatanga.

Að því er dagpeninga og ferðakostnað sýslumanns og dagpeninga meðdómenda snertir, þá er sá kostnaður í máli þessu samtals 52 krónur. Af þessari upphæð greiði sækjandi 9 krónur, sem er kostnaður við merkjagöngu, sem átti að fram fara hinn 23. júli f.ár, en var frestað eptir hans beiðni eða umboðsmanns hans. En að því er snertir hinar 43 krónur, þá virðist eptir atvikum hæfilegt, að þessi upphæð skiptist jafnt á milli málsparta þannig, að stefnandinn greiði alls 30 krónur 50 aura en stefndi 21 krónu 50 aura. Annar málskostnaður falli niður.

Því dæmist rjett að vera:

Landamerki milli Klepps og Bústaða skulu vera úr Þrísteinum bein stefna sjónhending í Gelgju- eða Geldingatanga.

Framangreindan kostnað, að upphæð 52 - fimmtíu og tvær krónur greiði stefnandinn, bæjarstjórn Reykjavíkur með 30 kr 50 a - þrjátíu krónum og fimmtíu aurum, en stefndi, kaupmaður H. Th. A. Thomsen með 21 kr 50 a - tuttugu og einni

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

krónu og fimmtíu aurum – sem greiðist til dómsforseta, sýslumannsins í Kjósar- og Gullbringusýslu innan 15 daga frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum. Annar málskostnaður falli niður.

Franz Siemsen

Þórður Guðmundsson G. Gíslason. Halld. Jónsson J. Runólfsson

Frekara eigi fyrir tekið

Rjetti slitið

Þórður Guðmundsson Franz Siemsen

J. Runólfsson Halld. Jónsson G. Gíslason.

# # #

Dómsgjörðum þessum fylgja fylgiskjöl Nr. 9, 16. 18. 21 & 23.

Dómsgjörðum þessum til staðfestu er nafn mitt og embættisinnsigli
Skrifstofu Kjósar- og Gullbringusýslu hinn 23. sept. 1890

Franz Siemsen

Ritgjald 20 arkir = Kr 10.00
Staðf. & innsigli = 0.41 aurar
Kr 10.41
(Tíu krónur fjörutíu og einn eyrir)
Franz Siemsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

4ða Mai

Lagt fram í aukarjettinum Kjósar- og Gullbringusýslu 7/12 1891

Franz Siemsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur